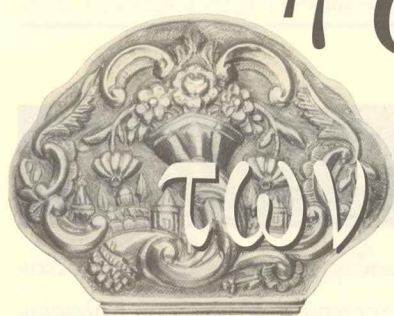
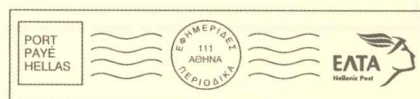

η φωνή ΤΩΝ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΕΝ ΑΤΤΙΚΗ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΝΩΝ • ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΡΙΔΑΚΗ 20 • 111 43 ΑΘΗΝΑ • ΚΩΔΙΚΟΣ 6746

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 18 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2007 • ΑΘΗΝΑ 31-03-2007

Το στόλισμα του Επιταφίου

Νωρίς το πρωί της Μεγάλης Παρασκευής χτυπά η καμπάνα του Αγίου Νικολάου. Ξυπνάνε οι Καλαρρυτινοί κι ανεβαίνουν το καλντερίμι μέχρι την εκκλησιά τυλιγμένοι στα πανωφόρια τους. Το κρύο βαστάει ακόμα στα βουνά. Οι επίτροποι και οι θεοσεβούμενες Καλαρρυτιώτισες ετοιμάζονται για το στόλισμα του παλιού επιταφίου της κοινότητας. Κάθε μία από αυτές έχει προβλέψει να φέρει μαζί της μερικά λουλούδια από τον κήπο της και γαρύφαλλα αγορασμένα από την πόλη, που είναι απαραίτητα για τη στέγη του επιταφίου. Το στόλισμα ξεκινά, ενώ μερικές ψάλλουν τους θρήνους για τον εσταυρωμένο Θεάνθρωπο που παρέδωσε το πνεύμα. Το σκούρο μπλε χρώμα του ξύλινου επιταφίου σιγά-σιγά χρωματίζεται από τα κατακόκκινα και τα λευκά γαρύφαλλα, που σε λίγη ώρα σχηματίζουν το σήμα του σταυρού στις δύο πλευρές της στέγης. Στην κορυφή της οι γυναίκες δένουν ένα ματσάκι με δάφνες, γαρύφαλλα και βιολέτες. Πιο κάτω, στη θέση του Θεανθρώπου απλώνεται λευκό πανί δαντελλωτό, που κρέμεται στις τέσσερις πλευρές του επιταφίου κι επάνω του σκορπίζονται ανθάκια του αγρού και πέταλα από τριαντάφυλλα και κόκκινα γαρύφαλλα. Στις τέσσερις γωνίες στερεώνονται μπουκέτα με δάφνες και γαρύφαλλα, πασχαλιές και τριαντάφυλλα. Ψηλά στο γείσο μπαίνει ένα μωβ ανθάκι σε κάθε δεύτερη τρυπούλα εναλλάξ με μια κίτρινη μαργαρίτα. Το στόλισμα έχει τελειώσει. Κάθε χρόνο το ίδιο σχέδιο, κάθε φορά οι ίδιες σχεδόν γυναίκες. Η ζωή μας κυλά χρόνο με το χρόνο, από επιτάφιο σε επιτάφιο, μας κάνει σοφότερους και πιο σκεπτικούς. Αύριο το βράδυ η Ανάσταση! Όλα πάλι θα αλλάξουν! Η ελπίδα θα ξανάρθει, η άνοιξη θα λάμψει γύρω μας, τα χιόνια στα βουνά θα πάρουν να λιώνουν. Λιγοστοί και φέτος οι χωριανοί που τίμησαν με την παρουσία τους το ακριτικό χωριό μας για τη Μεγάλη Εβδομάδα. Οι «ξένοι» ευτυχώς ήσαν αρκετοί και παρακολούθησαν με κατανύξη την λειτουργία. Σε λίγο θα γεμίζουν και οι τρεις ξενώνες των Καλαρρυτινών για το Πάσχα, οπότε ελπίζουμε πως δεν θα λείψει ξανά η ζωντάνια τις άγιες αυτές ημέρες της Ορθοδοξίας!

η φωνή των ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

Ιδιοκτήτης
ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΑΤΤΙΚΗ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΝΩΝ
Γιάννη Σταθά 6 • 106 72 Αθήνα

Εκδότης
ΣΠΥΡΟΣ ΦΑΣΟΥΛΑΣ
Γιάννη Σταθά 6 • 106 72 Αθήνα
Τηλ. Γραφείου 210 36 38 235

Διεύθυνση
ΙΩΑΝΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Κατοικία 40 • 155 61 Χολαργός
Τηλ. 210 65 35 902

ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 15€

Οι Συνδρομές καταβάλλονται
• είτε με ταχυδρομική επιταγή
• είτε με εγγραφή του ονόματος
του καταθέτη
στο Λογαριασμό 121/772769-09
Ταμιευτηρίου Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος
στο όνομα ΕΛΕΝΗ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ
Αγίας Τριάδος 35, Γλυφάδα 166 74
Τηλ. 210 96 13 495, 210 86 76 865

Στη Λάρισα
στον ΧΡΗΣΤΟ ΚΟΤΑΡΕΛΑ
Τηλ. 2410 28 91 121

Στα Ιωάννινα και τους Καλαρύτες
στον ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΑ ΖΑΓΚΛΗ
Τηλ. 26590 61 518 - 26510 48 843

Υπεύθυνη για τις διευθύνσεις
και την ταχυδρόμηση
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΑΚΟΥΛΑ
Γεωργίου Μαριδάκη 20 • 111 43 Αθήνα
Τηλ. 210 20 20 356

Παραγωγή - Εκτύπωση
Φωτόλιο & Typicon A.E.
Δημαράκη 20 • 118 55 Βοτανικός
Τηλ. 210 34 12 632 - 210 34 70 808
Fax: 210 34 71 167

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ο ερχομός της φετινής άνοιξης έφερε μαζί του νέες ευκαιρίες ανάπτυξης του ιστορικού οικισμού των Καλαρρυτών. Πραγματικό εργοτάξιο το χωριό μας, οδηγείται με σταθερά βήματα εκεί, που τα προηγούμενα χρόνια ελάχιστοι τολμούσαν να ονειρευτούν: ένας παραδοσιακός οικισμός χωρίς στύλους για καλώδια της Δ.Ε.Η. και του Ο.Τ.Ε. με σωστό αποχετευτικό δίκτυο και βιολογικό καθαρισμό. Πότε θα μας παραδοθεί ανανεωμένο, αυτό το νέο χωριό, δεν είναι βέβαιο. Σίγουρα όμως, όταν αυτό γίνει, οι Καλαρρυτές θα είναι ένα ζωντανό μουσείο, άξιο για να το επισκεφθούν και οι πιο απαιτητικοί ταξιδιώτες. Στο μεταξύ, ας προικιστούμε όλοι με υπομονή και πνεύμα συνεργασίας με την Κοινότητα, και ας απαιτήσουμε τα καλύτερα που θα φτιαχτούν να καλύπτουν τις προδιαγραφές που έθεσαν οι πρόγονοί μας.

Με την κατοχύρωση του Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, η νότια οροσειρά της Πίνδου, τα Τζουμέρκα, τα ποτάμια της περιοχής μας, τα δάση μας και τα ορεινά οικοσυστήματά τους μπορούν να ξαναγεννηθούν. Όχι βέβαια με τον ίδιο τρόπο, που έγινε σε παλιότερες εποχές, αλλά με την αειφόρο ανάπτυξη, με τις οικοτουριστικές δραστηριότητες και την προσέλκυση του αυξανόμενου αριθμού επισκεπτών-φίλων της φύσης, φίλων της παρατήρησης της χλωρίδας και της πανίδας της περιοχής, της αναρρίχησης, της σπηλαιολογίας, της ορειβάσις. Με την προσφορά, με λίγα λόγια, ενός εναλλακτικού τρόπου θεώρησης των «διακοπών» του πολίτη, μακριά από τα ψευτο-πολυτελή πρότυπα που κατακλύζουν τη ζωή μας και μας οδηγούν να επιθυμούμε να ζήσουμε στην αποστείρωση ενός επίχρυσου spa. Η Πίνδος έχει το δικό της όραμα. Είναι η αναγέννηση μέσα από τη σοβαρή αξιοποίηση και ανάδειξη του ανέπαφου φυσικού περιβάλλοντος. Τα έργα που γίνονται, πρέπει να έχουν σα μοναδικό στόχο την διατήρηση του περιβάλλοντος αυτού, αλλά και τη διευκόλυνση νέων κτηνοτρόφων, την δυνατότητα παραγωγής ντόπιων τυροκομικών προϊόντων με μικρές μονάδες, ακόμα και ντόπιων κρασιών ή την καλλιέργεια φαρμακευτικών βοτάνων ή μανιταριών, κάτι που στο μέλλον μπορεί να απασχολήσει αρκετές οικογένειες. Μία σωστή επαφή με το Υπουργείο Γεωργίας μπορεί να μας αφυπνίσει. Είναι σίγουρο ότι η διάσωση και η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής μας μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να έχει. Αν και δεν τα αντιλαμβανόμαστε τώρα αμέσως, μπορεί το περιβάλλον αυτό να τραβήξει στο μέλλον νέους ανθρώπους με όραμα και άποψη, που θα προτιμήσουν μία ζωή υγιή, κοντά σε όμορφοτερο έφτιαξε η φύση.

η Σύνταξη

Τα άρθρα δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη και τις απόψεις του Συλλόγου.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ & ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Στιγμιότυπα από την έκθεση
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΣΤΑΔΙΟ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΣ
30, 31 ΜΑΡΤΙΟΥ & 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2007

Με στόχο την ευαισθητοποίηση των Οργανισμών Αυτοδιοίκησης για την πολιτιστική κληρονομιά και την υποβολή τους στην κατάρτιση σχεδίων και προγραμμάτων, διοργανώθηκε το τελευταίο τρίμηνο του Μαρτίου συνδιάσκεψη με θέμα ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, ενώ παράλληλα έγινε μία λαμπρή έκθεση με θέμα ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας. Η Ήπειρος ήταν η τιμώμενη περιοχή της Ελλάδας και οι περισσότεροι Δήμοι και Κοινότητες της Ηπείρου έλαβαν μέρος με περίπτερα στολισμένα με κειμήλια του λαϊκού τους πολιτισμού, αλλά και σύγχρονα έργα παραδοσιακής τέχνης και καλλιτεχνικής δημιουργίας.

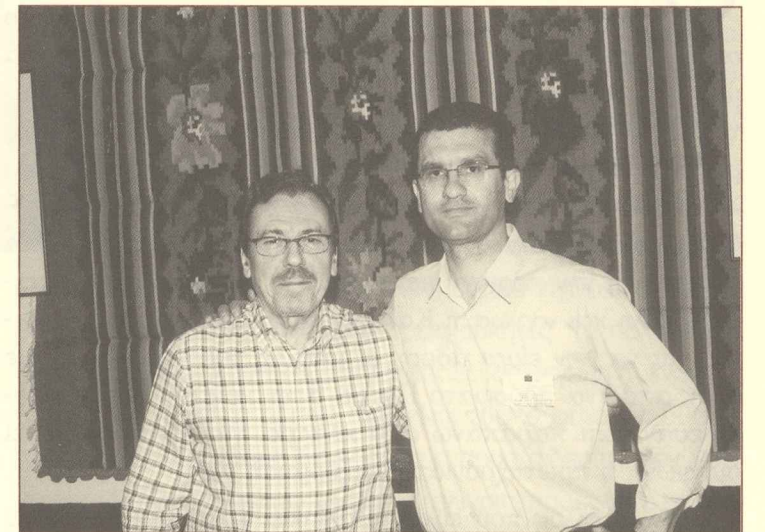
Ο επίσημος εορτασμός του τριμήνου έγινε την Παρασκευή 30 Μαρτίου στην αίθουσα εκδηλώσεων Μελίνα Μερκούρη του σταδίου Ειρήνης και Φιλίας, όπου κορυφαίοι ηπειρώτες δεξιότεχνες μουσικοί έπαιξαν τη μουσική της περιοχής τους και χόρεψαν περήφανοι νέοι φορώντας τις παραδοσιακές ηπειρώτικες φορεσιές τους.

Το περίπτερο της Κοινότητας των Καλαρρυτών βρισκόταν δίπλα σε εκείνο της Κοινότητας του Συρράκου, σε πολύ καλή θέση, στην αρχή του εκθεσιακού χώρου. Ψυχή του περιπτέρου και καλλιτεχνικό υπεύθυνο ήταν οι Γιαννιώτες συμπατριώτες μας Απόστολος Γκατζόγιας, ιατρός, Αναστάσιος Θ. Γκογκάκης, κοινοτικός σύμβουλος και Χρήστος Κων. Τσουμάνγκας, αργυροχόος, ο οποίος κατά τη διάρκεια της έκθεσης έδειχνε στους επισκέπτες την τεχνοτροπία της κατασκευής των σιρματερών κοσμημάτων με τα εργαλεία του. Στην έκθεση ήταν παρών και ο πρόεδρος της Κοινότητας Καλαρρυτών με τη σύζυγό του, αλλά και ο πρόεδρος του σωματείου ΠΙΝΔΟΣ κ. Κωνσταντίνος Μπαρμπούτης.

Καθ'όλο το τρίμηνο ο Σύλλογος των εν Αττική Καλαρρυτινών επάνδρωσε με τα μέλη του το περίπτερο και βοήθησε όπου χρειαζόταν τους υπεύθυνους συντοπίτες μας. Πέρασαν πολλοί από εμάς: οι κυρίες Κική Σακουλά, Αθανασία Αλεξοπούλου, Λίτσα Φασούλα, Ιωάννα Κωνσταντίνου, Άννα Βογιάρου, Βέτα Μπακαγιάννη, Μαριέλα Μπαχάμη, Βάσω Κωσταρίδη και η Τζένη Κοτσιφάκη όπως και οι Σπύρος Φασούλας, Απόστολος Βογιάρος και Βασίλης Ρούκης. Την Παρασκευή το βράδυ, ο σύλλογός μας προσκάλεσε την ομάδα των υπευθύνων σε γεύμα στο Παινόραμα του Πειραιά.

Σαν απολογισμό, θα λέγαμε ότι το τρίμηνο πέρασε πολύ γρήγορα και ευχάριστα, σε κλίμα απόλυτης συνεργασίας, παρόλο που το μεγάλο βάρος της εκδήλωσης έπεσε στους ώμους των τριών υπευθύνων από τα Γιάννενα, και έδειξε το δρόμο για μεγαλύτερες συνεργασίες σε κάθε τόπο. Οι Καλαρρυτινοί πρέπει να οφείλουν να είναι μονιμοί σε κάθε εκδήλωση που συμμετέχουν και να ζητούν ελεύθερα τη συμπράξη του ενός του άλλου. Μόνον έτσι θα προχωρήσει σωστά η αναγέννηση του τόπου μας και η εδραίωση του στην σημερινή πραγματικότητα. Ο καθένας από εμάς έχει μία πολύτιμη εμπειρία και γνώση σε διάφορους τομείς και επιβάλλεται να συνεργαζόμαστε ουσιαστικά πριν από κάθε κοινή εκδήλωση, ώστε το αποτέλεσμα να είναι το καλύτερο δυνατό.

I.K.K.

Ο Απόστολος Γκατζόγιας και ο Τάσος Γκογκάκης.

Ο Χρήστος Τσουμάνγκας επί το έργον.

Η Άννα Βογιάρου, η Βέτα Μπακαγιάννη και ο πρόεδρος Χρήστος Κωταρέλας με τη σύζυγό του Βασιλική.

Καλαρριύτες και ...πάσης Ελλάδος...

Όταν το αεροπλάνο προσγειώθηκε στο μικρό αεροδρόμιο των Ιωαννίνων άρχισαν αμφιβολίες στο μυαλό μου να βασανίζουν πολλές σε σχέση με το αν είχα πράξει σωστά να «σκληβάσω» την πρωτοχρονιά μου σ' ένα «νεκρό» ηπειρώτικο χωριό, ονόματι Καλαρρύτες! Από ιστορία οι γνώσεις μου έφταναν μέχρι το Συρράκο, κι εκείνο με το ζόρι (θετικής κατεύθυνσης γαρ), αλλά εκείνο που μέτρησε στην παρέα για να κλείσει η υπόθεση «πρωτοχρονιά πού;», ήταν τα χρώματα, με τα οποία έβαψε όλη την περιοχή και ειδικά το χωριό της η αγαπημένη φίλη και «γνωστή Καλαρρύτισσα» της παρέας. Φυσικά, για να μην είμαι άδικη, οι μνήμες που κουβαλούσαμε όλοι, από ένα πρόσφατο Πάσχα στην κοντινή Ελάτη απετέλεσαν κάτι παραπάνω από κίνητρο, για ν' αποφασιστεί ομόφωνα η πρωτοχρονιάτικη εξόρμησή μας.

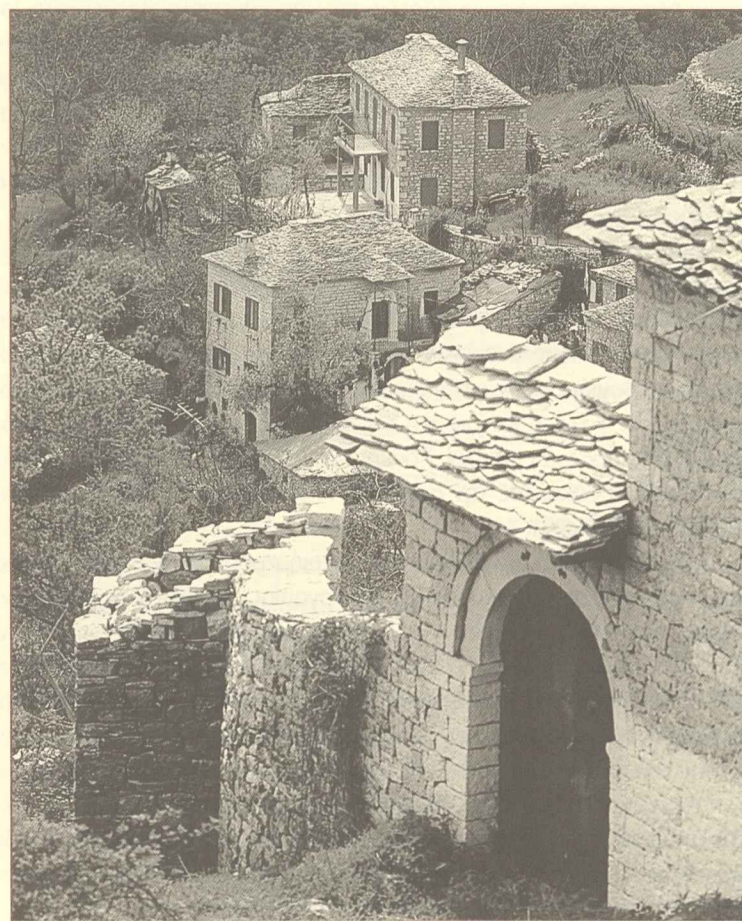
Όταν οι φίλοι, που είχαν προηγηθεί κατά ένα βράδι, με παρέλαβαν για να με συνοδεύσουν στο χωριό, γιατί κομματάκι δύσκολο να τα κατάφερα να φτάσω χωρίς κόπο, έκανα την αυτονόητη ερώτηση: «Πώς είναι εκεί βρε παιδιά;» Η χαριστική βολή για την ερημιά που με περίμενε ήταν η αινιγματική απάντηση «θα δεις» με το Τζοκόντειο χαμόγελο που την περιέβαλε.... Έτσι αφέθηκα στον στριφογυριστό δρόμο, που άφηνε την ματιά μου να πλανιέται με περιέργεια, στις γύρω βουνοκορφές, που υψώνονταν και στις στάνες που συναντούσαμε καθοδόν.

Η πρώτη όμορφη εικόνα που αντίκρισα ήταν το χωριό «χυμένο» σε μια πλαγιά που έβλεπα από ψηλά τις στέγες του να λάμπουν στον ήλιο. Περπατώντας ένα πέτρινο χορταριασμένο δρόμο έφτασα στον ξενώνα που θα με φιλοξενούσε κι εκεί είπα το πρώτο μεγάλο μπράβο για τους Βλάχους των Καλαρρυτών που σεβάστηκαν τόσο πολύ το χωριό τους κι εμάς τους διψασμένους εκδρομείς που πολύ συχνά γινόμαστε θύματα εκμετάλλευσης από την ανάγκη να βρούμε την πολυπόθητη ηρεμία σε ένα αξιοπρεπές αλλά και με ανέσεις, ενσωματωμένο στο χώρο του κατάρλυμα. Από εκεί και μετά οι ευχάριστες εκπλήξεις ερχόντουσαν η μία μετά την άλλη. Το ανεβοκατέβασμα του καλντεριμιού ντυμένο από σπίτια άλλοτε καλοδιατηρημένα και άλλοτε αφημένα στο χρόνο, αλλά σε μία αρμονία που κουβαλούσαν την ίδια ιστορία στις πλάτες τους, το «τοπικό μουσείο» με τους διατηρημένους χώρους της παλιάς κατοικίας των πλούσιων αργυροχρυσόχων της ένδοξης εποχής (βλέπε Bulgari), η περιπετειώδης βόλτα από την χαράδρα του Χρούσια και το ανέβασμα στο Συρράκο, οι εξορμήσεις μέσα από σκληρά τοπία στα γύρω φιλόξενα χωριά της περιοχής ... όχι μόνο μας αποζημιώναν καθημερινά για την απόφασή μας, αλλά μας έκαναν να γκρινιάζουμε για τις λίγες μέρες που αφιερώσαμε να παραμείνουμε εκεί.

Άφησα για το τέλος εκείνο που μας έκανε την φιλοξενία πιο ζεστή, πιο γεμάτη, που μας έμαθε την αληθινή ιστορία του χωριού και της περιοχής, αλλά και που μας θύμιζε αξίες που πρέπει να έχουν οι άνθρωποι που αγαπούν τον τόπο τους. Η καρδιά του χωριού χτυπάει στο καφενείο της πλατείας και η ψυχή του είναι ο ιδιοκτήτης ο Ναπολέων (τηρουμένων των αναλογιών θα τον έλεγα Μέγα). Μας υποδέχτηκε, μας ταξίδεψε με τους Βλάχους σε μια υπέροχη βόλτα ιστορίας, μας μίλησε για τα σύγχρονα προβλήματα, μας τάισε νόστιμα παραδοσιακά μαγειρευτά, μας κέρασε καφέ και τσίπουρο και με παρέα όλους τους υπόλοιπους εναπομεινάντες κατοίκους τραγουδήσαμε και ενώσαμε τις ευχές μας για την καινούργια χρονιά.

Όταν ο κυρατζής (αν θυμάμαι καλά – «αγωγιάτης») ήρθε να φορτώσει τα πράγματα κι εμείς, τον φορτώσαμε υποσχέσεις ότι θα συναντηθούμε σύντομα και το εννοούσαμε, γιατί η αναγκαστική απομάκρυνση από κάτι που σου αρέσει, μειώνεται μόνο από την υπόσχεση ότι θα βρεθείς πάλι κοντά του. Κατεβαίνοντας τον δρόμο της επιστροφής θυμήθηκα το αινιγματικό χαμόγελο των φίλων και χάρηκα, που με άφησαν ν' ανακαλύψω μόνη την ωραία έκπληξη και δεν βιάστηκαν να μου την αποκαλύψουν με δικές τους εικόνες.

Γιούλη Μαμή
Ιατρός - αναισθησιολόγος

Τα φαρμακευτικά φυτά της περιοχής των Καλαρρυτών

Τσάι του βουνού

Με την επιστημονική του ονομασία *sideritis syriaca* της οικογένειας των *Lamiaceae*, το γνωστό σε όλους μας τσάι του βουνού, έχει τον τελευταίο καιρό κατακλίσει στο διαδίκτυο τις ιστοσελίδες των φαρμακολόγων, βοτανολόγων και όσων ερασιτεχνών στρέφονται προς την άγρια χλωρίδα της πατρίδας μας για να βρουν το ελιξήριο της ευζωίας. Το μικρό αυτό πολυετές φυτό, ο θάμνος που φυτρώνει ανάμεσα στις μικρές σάρες, στις απόκρημνες πετρώδεις πλαγιές που κατακυλούν μέχρι τον Χρούσια, είναι θαυματουργό. Ναι μεν εμφανίζεται στα ορεινά ολόκληρης της νοτιοανατολικής Ευρώπης, αλλά στην Πίνδο, το τσάι του βουνού ανήκει σε κάποιο ανώτερο είδος. Πράγματι, η Ήπειρος είναι γνωστή στους ειδικούς για την υψηλή ποιότητα των φαρμακευτικών της φυτών, το πλούσιο άρωμά τους και την μεγάλη περιεκτικότητά τους σε ευεργετικές ουσίες. Μια δοκιμή θα πείσει κι εσάς: μυρίστε ή πιείτε αφέψημα του σιδερίτη άλλης περιοχής, όπως π.χ. το γνωστό Πήλιο ή την παλαιά Κρήτη και θα καταλάβετε αμέσως τη διαφορά για την οποία μιλάμε, όχι μόνο εμείς, που αγαπάμε αυτόν τον τόπο, αλλά και οι απανταχού βοτανολόγοι. Τα φυτά του σιδερίτη είναι άγρια και έχουν μάθει να επιβιώνουν με λίγο νερό και σε λίγο χώμα. Ζουν σε υψόμετρο πάνω από 1000 μέτρα.

Στην αρχαιότητα την ονομασία *σιδερίτης* έδιναν σε διάφορα συναφή φυτά της ίδιας οικογένειας, που σαν αντιφλεγμονώδη που ήταν, θεωρείτο ότι επούλωναν πληγές από σιδερένια αντικείμενα, όπως τα ξίφη και τα βέλη. Ο Διοσκορίδης, γιατρός που έζησε στη Ρώμη του πρώτου μ.Χ. αιώνα και ταξίδεψε στη Μεσόγειο με τη Ρωμαϊκή Λεγεώνα ψάχνοντας για φαρμακευτικά φυτά, θεωρούσε ότι το τσάι του βουνού ήταν ένα πολύ καλό θεραπευτικό όλων των πληγών. Τη μαρτυρία αυτή κατέγραψε στο βιβλίο του *Περί Ιατρικής*.

Η παραδοσιακή χρήση του σιδερίτη ανά τους αιώνες ήταν σαν αναλγητικό, αντιβακτηριακό, αντιμικροβιακό, αντιμυκητιακό, τοπικής χρήσης ή πόσιμο αντιφλεγμονώδες, αντιοξειδωτικό, τονωτικό του ανοσοποιητικού, αλλά και ένα γενικό τονωτικό ρόφημα για το χειμώνα, κατάλληλο για τα κρυολογήματα, για τα αναπνευστικά φύσης προβλήματα, ένα αναλγητικό, διουρητικό, αντιθρομβωτικό, αντιυπερτασικό, θερμαντικό, στυπτικό του στομάχου και των εντέρων, ένα αποτοξινωτικό φάρμακο, κατάλληλο ακόμα και για οφθαλμολογικά προβλήματα, όπως του καταρράκτη.

Πολλές έρευνες έγιναν τα τελευταία χρόνια για τις ιδιότητες του σιδερίτη και ανακαλύφθηκαν σε αυτόν αιθέρια έλαια, φλα-

βονοειδή πολυφαινολικά αντιοξειδωτικά και ιχνοστοιχεία ικανά να στοιχειοθετήσουν όλες τις φαρμακευτικές ιδιότητες που του αποδίδονται και ακόμα περισσότερες. Αποδείχτηκαν τόσο οι αντιφλεγμονώδεις όσο και οι αντιμικροβιακές ιδιότητές του με πειράματα. Αναγνωρίστηκαν 99 διαφορετικές συστατικές ουσίες, μεταξύ των οποίων και σίδηρος. Τα αιθέρια

έλαια που περιέχει αποδείχτηκαν αντιβακτηριδιακά σε έξι βακτηρίδια και μυκητοκτόνα σε τρεις μύκητες. Το πολύ ενδιαφέρον είναι ότι ακόμα και εάν καταποθεί σε μεγάλη πυκνότητα, δηλαδή σε μεγάλες δόσεις, δεν είναι τοξικό φυτό. Οι ουσίες, που περιέχονται στους διάφορους τύπους σιδερίτη, δεν γίνονται ποτέ τοξικές. Δεν υπάρχουν, εν ολίγοις, παρενέργειες στην πολύ μεγάλη δόση, άρα μπορεί κανείς να πίνει όση ποσότητα τσαγιού επιθυμεί ή του συνιστούν. Το αφέψημα ετοιμάζεται με μία γεμάτη κουταλιά ανθισμένων κλώνων του φυτού για κάθε κύπελλο βραστό νερού.

Το τσάι του βουνού περιέχει περίπου 0.1% αιθέρια έλαια με περισσότερα από εξήντα ενεργά συστατικά και κάποιες εντελώς νέες ουσίες (γλυκοζιτικές φλαβόνες) που εμφανίζονται για πρώτη φορά στο σιδερίτη.

Τα πιο σύγχρονα ερευνητικά στοιχεία καταδεικνύουν δύο ακόμα κορυφαίες ιδιότητες του σιδερίτη: αυτή του αντικαρκινογόνου, χάρη στα αντιοξειδωτικά συστατικά του και αυτή της πρόληψης της οστεοπόρωσης. Σε ανακοίνωση της Πανελληνίας Συνδιάσκεψης της Ελληνικής Εταιρείας για τη Μελέτη του Μεταβολισμού, ο πρόεδρος, κ. Γρηγόριος Σκαρναντάβος αποκάλυψε ότι ερευνητική ομάδα του Πανεπιστημίου της Αθήνας μελέτησε τη σχέση του σιδερίτη στην πρόληψη της οστεοπόρωσης και ότι τα θετικά ενθαρρυντικά ευρήματα της ομάδας στοιχειοθετούν περαιτέρω μελέτη, η οποία θα γίνει σύντομα από ειδικευμένη ερευνητρια. Η είδηση αυτή αποτελεί πρόσφατη ανακοίνωση της Ελληνικής Πρεσβείας στο αρμόδιο Ελληνικό Προξενείο μας στο Λος Άντζελες.

Δεν μένει, παρά να σεβαστούμε κι εμείς οι Καλαρρυτινοί τα πολύτιμα φυτά της περιοχής μας, να τα αφήνουμε πρώτα να ανθίσουν σωστά και να τα κόβουμε προσεκτικά, χωρίς να τα ξεριζώνουμε, αφού σκorpίσουν στη γύρω φύση τους σπόρους τους. Εμείς οι ίδιοι πρέπει να περιφρουρήσουμε την αλόγιστη κοπή του φυτού για εμπορικούς λόγους, από οποιονδήποτε και εάν γίνεται αυτή. Η Κοινότητα το απαγόρευσε, αλλά απαιτείται πάντα και η δική μας φροντίδα.

Ι.Κ.Κ.

Ο Ντούλας και το κατσίκι

Διήγημα του Αποστόλη Ζώγκου

Εκείνη τη χρονιά το Πάσχα ήταν πολύ πρώιμο. Οχτώ του Απρίλη. Ένα όργιο ανθοφορίας, κυρίως στις κορομηλιές και στις κερασιές, που επάνω τους κατά σμήνη οι μέλισσες βούιζαν. Η άπνοια και η αναβροχιά διατηρήθηκε μέχρι και πέρα τ' Αη Γιωργιού που από εκεί αρχίζει η μικρή μας ιστορία.

Ο Ντούλας δεν ξυριζόταν και πολύ συχνά, αλλά σήμερα ήταν κάτι ξεχωριστό, γιατί θα πήγαινε στην εκκλησία και κυρίως γιατί θα ξυριζότανε με το μικρό καινούργιο απόκτημα, που ήταν το φίνο ξυράφι που του έδωσε η Μαρούσα. Ήταν του άνδρα της. Το είχε φέρει από την Τεργέστη, τώρα πια δεν ζούσε και της ήταν άχρηστο. Δεν του το χάρισε, του ζήτησε να της φτιάξει τον πεσμένο τοίχο της αυλής της. Δούλεψε σχεδόν μιάμιση μέρα, αλλά χαλάλι της. Τώρα, θα μπορούσε να ξυρίζεται δύο φορές την ημέρα, έλεγε χαριτολογώντας. Το δικό του ήταν σκουριασμένο και όσο το τρόχιζε στο πετσί, τόσο το λιγότερο έκοβε. Το "χαλάλι", το έλεγε σπάνια, γιατί έκανε βαριές δουλειές και παιδεύονταν, και ψωμί δε χόρταινε. Οι περισσότεροι δεν τον έπαιρναν στα σοβαρά, αλλά τον ήθελαν για τις δουλειές τους,

που την αμοιβή του τελικώς αυτοί την καθόριζαν κατά το δοκούν. Άλλες εποχές τότε, άλλες νοοτροπίες, αλλιώς σήμερα, αλλιώς αύριο.

Θα πήγαινε στην Εκκλησία και κατόπιν σε κανέναν Γιώργο για ευχές, να ρουφήξει κανένα ρακί και ό,τι άλλο κέρασμα. Βγαίνοντας από την πόρτα είδε με την άκρη του ματιού ότι κάτι πήδηξε από το μαντρότοιχο του κήπου, που ήταν λίγο πιο κάτω. Μπαίνοντας στον κήπο βλέπει ένα κατσικάκι. Το γνώρισε, ήταν της Γάκαινας. Το ζύγωσε και κοιτάζοντάς το θυμήθηκε το πασχαλινό παράπονο. Όχι πως ήταν το πρώτο Πάσχα που δεν πήρε αρνί. Τουλάχιστον έπαιρνε μία-δύο οκάδες κρέας από τον Ρούκη. Φέτος όμως δεν έσφαξε καμιά προβατίνα ή γίδα και έτσι πήγε στον Μπέρκο, πήρε ένα φύλλο μπακαλιάρο και μια οκά κρασί, λες και ήταν του Ευαγγελισμού. Να γιατί είχε παράπονο ο Ντούλας.

Πάσχα με μπακαλιάρο; Και αυτό βερεσέ! Κάτι είχε ακούσει, ότι κάποτε σ'ένα φτωχικό σπίτι πήγε, δεν ήξερε πώς, μία γαλοπούλα; αρνί; ήτανε Χριστούγεννα; ήταν Πάσχα;... δεν το θυμόταν. Μπερδεμένα τα είχε στο κεφάλι του. Δεν είχε διαβάσει Παπαδιαμάντη και

ούτε του ήταν δυνατόν, αφού ήταν αναλφάβητος. Γιατί δεν θα μπορούσε να συμβεί και σ' αυτόν τον ίδιο;

Κοίταξε πάλι το κατσίκι. Βέβαια αυτό δεν μπορούσε να πάει μόνο του. Αν το βοηθούσε λίγο και αυτός; Δεν ήταν Πάσχα, που σφάζουν αρνιά, αλλά του Αη Γιωργιού που σφάζουν κατσίκια. Στρίβοντας λίγο δεξιά αντίκρινε τον Αη Γιώργη, έκανε τον σταυρό του και είπε: «Εγώ για την Εκκλησία ξεκίνησα αλλά δεν θα πάω, σχώρνα με. Το τι θα κάνω και να μη στο πω, έτσι που είσαι απέναντι θα με βλέπεις. Τι; Το 'χω ξανακάνει; Αν το έκανα θα μ'έβλεπες. Αλλά φέτος θέλω να γιορτάσω τη χάρη σου. Θα πάρω το κατσίκι και θα το βάλει η Γιαννούλα η γυναίκα μου στη γάστρα. Θα πάρω και μία οκά κρασί από τον Ζάγκλη. Τρώγοντας θα σε κοιτάμε από το παράθυρο, αφού πρώτα αμπαρώσουμε την πόρτα για να μην έρθει κανείς και να πάει να πει της Γάκαινας. Στο κάτω-κάτω αυτή έχει άλλα 3-4, και το κελάρι γεμάτο εμπορεύματα». Διέκοψε την κουβέντα με τον Αη Γιώργη, πιάνει το κατσίκι, προσέχοντας να μην το δει κανείς, αν και από τον κήπο μέχρι το σπίτι ήταν ένα στενό που τον προστάτευε από αδιάκριτα μάτια.

Στο επόμενο τεύχος μας θα δημοσιευτεί το διήγημα του Α. Ζώγκου «Η Ανατολική συνοικία»

Ο Απόστολος Ζώγκος γεννήθηκε στους Καλαρύτες Ιωαννίνων το Νοέμβριο του 1919. Ο πατέρας του ήταν ο Γιάννης Ζώγκος και μητέρα του η Χαρίκλεια Τσουμάγκα. Ο Τόλης Ζώγκος αφοί τελείωσε το δημοτικό σχολείο στο χωριό πήγε στα Ιωάννινα όπου παρακολούθησε μόνο για λίγους μήνες τη Γεωργική Σχολή και δούλεψε σε διάφορες δουλειές.

Το Μάρτη του 1939 στρατεύεται και με τον πόλεμο βρίσκεται να υπηρετεί στην Κορυτσά. Το Γενάρη του 1941 παίρνει αναβολή και τελικά απολύεται λόγω σοβαρής πνευμονικής πάθησης από τις κακουχίες. Για τον λόγο αυτό αναγνωρίστηκε ως ανάπηρος πολέμου. Η κατοχή τον βρίσκει στους Καλαρύτες όπου και εντάσσεται στην Εθνική Αντίσταση σαν μέλος του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ.

Μετά την απελευθέρωση, από το 1946 κατοικούσε στην Αθήνα. Επαγγελματικά ασχολήθηκε με το εμπόριο διαφόρων ειδών όπως τροφίμων και κοσμημάτων ενώ παράλληλα διατηρούσε ένα περίπτερο που του είχε δοθεί εξαιτίας της πολεμικής του αναπηρίας.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΖΩΓΚΟΣ Βιογραφικό σημείωμα

Το 1972 συγκροτείται ο Σύλλογος των εν Αθήναις Καλαρρυτινών στον οποίο ήταν ιδρυτικό μέλος. Από τότε ρίχνει όλες του τις δυνάμεις στην προσπάθεια για την αναβάθμιση των Καλαρρυτινών. Αρχικός του στόχος ήταν η διάνοιξη του δρόμου ώστε να συνδεθεί το χωριό με τα Πράμαντα και η τοποθέτηση στρατιωτικής γέφυρας στο ποτάμι. Στη συνέχεια, στόχοι του ήταν η ηλεκτροδότηση του χωριού, η αύξηση των γραμμών του ΟΤΕ και ο αναμεταδότης της ΕΡΤ στον Αη Γιώργη. Από το 1994 μέχρι το 2001 αρθρογραφεί στην τοπική εφημερίδα των Ιωαννίνων *Καλαρρυτινικά Νέα*. Όλα τα κείμενά του αφορούν στο αγαπημένο του χωριό. Στα κείμενά του καταγράφονται μικρά και μεγάλα ιστορικά γεγονότα, όπως απηχούσαν στη ζωή του χωριού, λαογραφικά στοιχεία και παραδόσεις, περιγραφές της ζωής στο χωριό και χαρακτήρες ανθρώπων. Σύμφωνα, εύστοχα και με χιούμορ αποτυπώνονται στιγμιότυπα της ιστορίας των Καλαρρυτινών από το τέλος του 19ου μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα.

Ο Τόλης Ζώγκος έφυγε ήσυχος από τη ζωή στις 5 Μαρτίου 2007.

Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας κυρά Φροσύνη

11 Ιανουαρίου 1801

Η όμορφη, μορφωμένη, προοδευτική Γιαννιώτισσα πέφτει θύμα του σκοταδισμού σε ηλικία μόλις 28 ετών.

«Τ' ακούσατε τι γίνηκε
στα Γιάννενα στη λίμνη
που πνίξαν τις δεκαεφτά
με την Κυρά Φροσύνη;
Αχ, Φροσύνη παινεμένη,
τι κακό 'παθες, καημένη!»

Γράφει το μέλος του συλλόγου μας κυρία Βάσω Κωσταρίδη, που εκτός από συγγραφέας, είναι εκδότρια του περιοδικού *Ελληνίδες Σοροπτιμίστριες*. Η Φωνή των Καλαρρυτινών την ευχαριστεί θερμά για την παραχώρηση του άρθρου της.

Πολλές ιστορίες θρουνούνται γύρω από τη λίμνη Παμβώτιδα των Ιωαννίνων. Ανάμεσά τους η πιο ξακουσμένη και πολυτραγουδισμένη είναι αυτή της Κυρά Φροσύνης, της Γιαννιώτισσας αρχοντοπούλας, που ενώ είχε όλα τα καλά του κόσμου, χτυπήθηκε από τη μοίρα με τραγικό τέλος. Τρεις εκδοχές επικρατούν για την απάνθρωπη εξόντωσή της. Αλλά ας παρατεθούν πρώτα λίγα βιογραφικά της στοιχειά.

Η Ευφροσύνη ήταν κόρη αρχοντικής γενιάς και, από τη μητέρα της, ανιψιά του Μητροπολίτη Ιωαννίνων Γαβριήλ, ανδρός ευσεβούς και μορφωμένου, κατά προτροπή του οποίου παντρεύτηκε σε νεαρή ηλικία τον πλούσιο και πολυταξιδεμένο Γιαννιώτη μεγαλέμπορο Δημήτριο Βασιλείου και απέκτησε δύο αγόρια. Ο άλλος αδελφός της μητέρας της, ο Αλέξιος, είχε σπουδάσει ιατρική στο Παρίσι, όπου ενστερνίστηκε τις αρχές της Γαλλικής Επανάστασης και υπηρετούσε ως γιατρός στην αυλή του Αλή Πασά. Αναθρεμμένη, λοιπόν, η Ευφροσύνη σε ένα περιβάλλον οικονομικής ευμάρειας και με προοδευτικές ιδέες, όντας εκτός από πανέμορφη και πανέξυπνη, ανέπτυξε μία προσωπικότητα υπερβολικά προοδευτική για τα ήθη της εποχής, αλλά και της παραδοσιακά συντηρητικής κοινωνίας της πόλης. Διέθετε ακόμα ψυχικά χαρίσματα, την χαρακτήριζαν οι κομψοί τρόποι, υπήρξε πνευματώδης και πολιτισμένη. Τούτο μαρτυρούν Έλληνες ιστορικοί, αλλά και ξένοι πε-

ριηγητές, που επισκέπτονταν τα Γιάννενα στα τέλη του 18ου αιώνα και ήταν πάντα ευπρόσδεκτοι στο σπίτι της, όπου γίνονταν τακτικά συγκεντρώσεις. Εκτός από τους όποιους επικριτές, υπήρξαν, πάντως, και Γιαννιώτες που μιλούσαν με στοργή και υπερηφάνεια γι αυτήν και την θεωρούσαν απόδειξη της ελληνικής συνέχειας και υπεροχής στα σκληρά εκείνα χρόνια.

Μετά από όλα αυτά τα αγαθά, που οφείλεται η κακή της μοίρα; Κατά μία εκδοχή, η Κυρά Φροσύνη είχε μνηθεί στον απελευθερωτικό αγώνα. Πώς; Από τον γιατρό θείο της, ο οποίος, όπως και άλλοι Έλληνες που υπηρετούσαν στην αυλή του Αλή Πασά, δεν έπαυε να εργάζεται για το όραμα της λευτεριάς. Κατηγορήθηκε, λοιπόν, ότι επωφελούμενη από τις σχέσεις της με τον Μουχτάρ Πασά, γιό του Αλή Πασά, αποσπούσε πληροφορίες υπέρ των Ελλήνων.

Μία άλλη εκδοχή φέρνει υπαίτιο της δυστυχίας της τον «ευρωπαϊκό» τρόπο ζωής της. Θεωρήθηκε επικίνδυνος και με ολέθρια επίδραση πάνω στις Ελληνίδες, αλλά και στις Τουρκάλες της πόλης.

Ωστόσο, ο θρύλος για το χαμό της κλίνει προς τον έρωτα. Τον παράφορο και παράνομο έρωτα της Κυρά Φροσύνης και του Μουχτάρ Πασά, και τον κρυφό γεροντικό έρωτα του πατέρα του, του Αλή Πασά (γνωστού ασόδοτου ερωτιδέα και πάνω από εξήντα ετών τότε) για την όμορφη Γιαννιώτισσα. Η Ευφροσύνη κα-

τά την απουσία του συζύγου της στο εξωτερικό για υποθέσεις του, έχασε την ευδαιμονία του έρωτά της, τον οποίο φαίνεται ότι πραγματικά της είχε εμπνεύσει ο Μουχτάρ. Το γεγονός πληροφορήθηκε ο πατέρας-αντίζηλος και φρόντισε να απομακρύνει το γιό σε πολεμική αποστολή. Με ελεύθερο, όπως νόμιζε, το πεδίο, επηρεασμένος και από διαβολές της νύφης του, συζύγου του Μουχτάρ, στράφηκε προς την κατάκτηση της καλλονής, η οποία τον απέκρουσε επανειλημμένως.

Τι περισσότερο περίμενε ο Αλή Πασάς για να ξεσπάσει την εκδικητική μαγιά του; Την κατηγόρησε ότι διέφθειρε την αρετή του Μουχτάρ (!) και επωφελήθηκε για να της αφαιρέσει τη ζωή με πνιγμό, όχι μόνον της. Για να καλύψει τη μαυρή του προσωπική εκδίκηση και με πρόσχημα, ότι επιθυμεί εξυγίανση των ηθών της πόλης, έπνιξε μαζί της δεκαεπτά Χριστιανές αρχοντοπούλες

Συνέχεια στη σελίδα 11

Χρωματολιθογραφία του Σωτήριου Χρηστίδη με θέμα τον πνιγμό της κυρά-Φροσύνης

Ο τεχνίτης και ο τύραννος

ΔΙΗΓΗΜΑ του Ευάγγελου ΑΒΕΡΩΦ ΤΟΣΙΤΣΑ

Τον Ιούλιο του 1977 δημοσιεύτηκε στο *Βήμα της Κυριακής* ένα διήγημα του τότε υπουργού Εθνικής Αμύνης, Ευάγγελου Αβέρωφ-Τοσίτσα. Το διήγημα τούτο είναι το δεύτερο που μπόρεσε να γράψει ο υπουργός μέσα σε τρία χρόνια, σύμφωνα με τη δική του γραπτή μαρτυρία. Το εντελώς κεντρικό επεισόδιο αυτού του διηγήματος, είναι αληθινό.

Τα σχετικά με την πρόταση των προεστών και την απάντηση του Τσιμούρη, είναι από την παράδοση γνωστά σε λίγους Ηπειρώτες, που ενδιαφέρονται για τα περασμένα. Απάνω σε αυτό το επεισόδιο χτίστηκε τούτο το διήγημα, που ο συγγραφέας αφιερώνει στη μνήμη του Κωνσταντίνου και Γεωργίου Βούλγαρη, γιούς του μεγάλου ασημουργού της Ρώμης Σωτήριου Βούλγαρη, που ξεκίνησε από τους Καλαρρύτες. Το αντίγραφο που χρησιμοποιήθηκε από τη *Φωνή των Καλαρρυτών* είναι αφιερωμένο από τον ίδιο το συγγραφέα στη Τζένη Φασούλα στις 14 Αυγούστου 1977, και παραχωρήθηκε ευγενικά σε εμάς με δική της πρωτοβουλία. Την ευχαριστούμε θερμά.

Όταν ο Γιουσούφ-Μπας-Τσαούς(1) περνούσε μπρος απ'τα μαγαζιά των Γκισούρηδων και τύχαινε να τους δει στην πόρτα, το πολύ το καταδεχόταν ν'ανταποδώσει το χαιρετισμό τους. Και περήφανος, βαρύς προσπερνούσε. Έτσι φερόταν πάντα. Κι ήταν φυσικό: στου Τεπελενιού τα μέρη είχε γεννηθεί, σωματοφύλακας του Αλή-Πασά ήταν, στο Σεράϊ του έμπαινε ελεύθερα, ό,τι ώρα ήθελε.

Τι ζητούσε λοιπόν τώρα στο μαγαζί του κυρ- Γούσιου(2); Είχε μπει στο μαγαζί, είχε παραγγείλει καφέ, είχε κάσει στην πολυθρόνα, μπρος στα τεφτέρια του δούναι και λαβείν κι είχε πιάσει μίαν ασήμαντη κουβέντα. Με ποιό σκοπό; Τι ζητούσε; Ήταν βέβαια ο πρώτος έμπορος στα Γιάννενα ο κυρ-Γούσιος και όπως το μολογούσαν όλοι «ήταν προεστός με γνώσεις και με γνώση». Αυτό όμως, δε δικαιολογούσε τέτοια επίσκεψη. Κάτι έτρεχε. Κάτι κακό θα έβγαине. Στα κάρβουνα στεκόταν ο κυρ-Γούσιος, πρόσεχε την κουβέντα του, άλλαζε με τρόπο τη συζήτηση, για να βγάλει κάποια άκρη. Και να, σε λίγο η συνομιλία φάνηκε να πορεύεται κάπου.

-Πόσος καιρός απέρασε μπύρο μ', από τότες που πήγαταν με τς' άλλους να προσκυνέιστε τον Πασά, ρώτησε ο Γιουσούφης.

-Ήταν αρχές του Θεριστή, αφέντη μ'. Τώρα βγαίνει ο Αλωνάρης. Πάνε δυό μήνες. -Απάν'στην κουβέντα, σας είπε ωρέ, πως

τον καφέ και το γλυκό το τραταίν'στους ξένους αρχόντους σε δίσκους μίζερους, μικρούς κι ασκάλιστους. Και σας είπε γελώντας πως είναι Πασιάς στα Γιάννενα, τα ξακουσμένα για τ'αργαστήρια τ'ασημιού. Δε σας τώπε, ωρέ;

-Μας τώπε αφέντη μ'.

-Έ, και δε φθάνουν δυό μήνες για να γένει ένας διπλοφάρδους δίσκος, βαρύς και σκαλιστός;

Τάχασε ο κυρ-Γούσιος. Ταραγμένος από όσα τους είχε πει ο Αλής για την κλεφτουριά και για τα χαράτσια, που τάχα δεν κάλυπταν τα έξοδα στο πασαλίκι, δεν είχαν προσέξει την κουβέντα για το δίσκο, δεν είχαν καταλάβει.

-Τι δε μιλάς ωρέ μπύρο μ'; ρώτησε κάπως βαρύς τώρα ο Γιουσούφης. Για τέτοιον πατέρα που σας έστειλε ο Αλλάχ, πρέπει νάναι δίσκους που να τον βλέπουν όσοι μεγάλοι Φράγκοι έρχονται στα Γιάννενα και να τους μηλετάνε δέκα χρόνια. Ή μήπως τοιγκουνευτήκαταν; Ή μήπως, πρόσθεσε αυστηρότερα, ή μήπως ωρέ σεχτίμ κιοπék, και τ'ασοτήσατε;

Είχε συνέλθει όμως τώρα ο κυρ-Γούσιος. Η αλήθεια ήταν, πως μέσα στη ζαλάδα τους, την είχαν ξεχάσει την κουβέντα του Πασιά ή πιο σωστά, δεν την είχαν προσέξει. Αλλά αυτό ήταν όλο κι όλο; Επικίνδυνη βέβαια και τούτη η παρεξήγηση, μα μικρή, κι εύκολα διορθωνόταν.

Χαμογέλασε γλυκά ο κυρ-Γούσιος, έβαλε το χέρι στο στήθος, έγειρε λίγο το κεφάλι και είπε:

-Τι λες, αφέντη μ'! Να αστοήσουμε και να τοιγκουνευτούμε για τον Πασιά μας; Γίνεται;

Πως τότες δεν ακουστήκαταν τόσοσ καιρός που απέρασε;

Έξυπνος άνθρωπος εσύ αφέντη μ', κι όλα τα ξέρεις μέσα σε τούτη την πολιτεία. Δεν κατάλαβες γιατί αργήσαμε;

-Όϊ. Δεν κατάλαβα.

-Τέτοιον δίσκο που να παραβγαίνει μ'εκείνους της Βενετίας και της Φιρέντζας, μόνον ένας μπορεί να κάνει. Ο μαστρο-Θανάσης ο Τσιμούρης. Μόνο δικός του δίσκος ταιριάζει για τον ξακουστό μας τον Αλή-Πασά, τον Τεπελενλή. Τον παραγγείλαμαν λοιπόν... Μα αυτός, όπως ξέρεις, όλο το καλοκαίρι μένει στην αετοφωλιά του, στους Καλαρρύτες, στο πρώτο Ασημοχώρι του Πασαλικιού. Κι είναι δεκαπέντε ώρες δρόμο ίσαμ'εκει, όλον δρόμο σε κακοτοπιές και χαλάσματα. Μη μας παρεξηγείς, λοιπόν καπετάνιο μ' και κάνε λίγο υπομονή. Κοντεύει το Χινόπωρο. Και τότες θα δεις δίσκο που δεν έχουν ματαδεί τα μάτια σ'. Θανάση Τσιμούρη τον λεν τον πρώτο σκαλιστή, τον πρωτομάστορα της Ηπείρου.

Έφυγε ήσυχος ο Γιουσούφης.

Έτρεξε στους άλλους προεστούς ο κυρ-Γούσιος. Δεν ήταν, βέβαια, μεγάλο το κακό. Αν όμως το χινόπωρο δεν ήταν έτοιμος ο δίσκος, ή ακόμα χειρότερα, αν μαθευόταν πως ήταν ψεύτικη η δικαιολογία, αλλοίμονό τους. Δε σκότωνε και δε φυλάκιζε για τέτοια μικροπράγματα ο Αλής.

Ο τεχνίτης και ο τύραννος

Μα τα παίρνει για αφορμή. Έλεγε πως τον προσβάλλουν, πως τα καναν επίτηδες, πως ήταν αχάριστοι την ώρα που εκείνος πάσχιζε γι' αυτούς φτιάνοντας δρόμους και γιοφύρια, κυνηγώντας κλέφτες και φονιάδες. Και για να του περάσει το κάκιωμα, ένας Θεός ήξερε τι έπρεπε να πλερώσουν.

Κλεισμένοι στο παραμάγαζο του κυρ Γάκη, ανήσυχοι, γρήγορα αποφάσισαν τι έπρεπε να κάνουν. Πριν απ'όλα, αύριο κióλας θα 'στελναν άνθρωπο σίγουρο στους Καλαρρύτες. Να πληροφορηθεί ο μαστρο Θανάσης, μη και τον ρωτήσουν και δεν ξέρει τι είχε γίνει. Δεύτερο, κρυφά κι απόκρυφα, πάλι σε σκαλιστή έμπιστο, θα παράγγελναν το δίσκο στα Γιάννενα. Νάναι σχεδόν έτοιμος, να τον τελειώσει ο μαστρο Θανάσης ο Τσιμούρης μόλις θα κατέβαινε στην Πολιτεία, να τον δώσουν στον Πασιά σαν να ήτανε εξ απαρχής καμωμένος από το μεγάλο μάστορα.

-Ποιόν θα βρούμε δω; Παρατήρησε ο κυρ Γάκης, να τον στήσει καλά τον δίσκο, να τον δουλέψει όμορφα, μα και νάμαστε σίγουροι πως δεν θα πει πουθενά ποίός τον παράγγειλε και για ποιόν γίνεται; Μια που θα στείλουμε άνθρωπο έμπιστο, δεν στέλ-

νουμε χαμπέρι να μας τον φτιάσει ο μαστρο-Θανάσης; Τα σύνεργά του τα κουβαλάει μαζί του.

-Σύνεργα θάχει, παρατήρησε ο κυρ Γούσιος. Μα εκεί ψηλά ασημόπλακα χοντρή δε θάχει. Δουλεύει ασημοσκεπάσματα κι ασημοντύματα για Ευαγγέλια και για Εικόνες, που θέλουν ασημόπλακες ψιλές. Μ'αυτές, δίσκος βαρύς δε γίνεται. Όσο για το ποιος θα τον φτιάξει εδώ, μη στενοχωριέστε. Θα τον βρούμε.

Πρότειναν μερικοί δύο τρία καλά ονόματα. Τους καλύτερους ασημουργούς. Σκέφτηκε λίγο ο κυρ Γούσιος κι αποκρίθηκε.

-Μ'αυτούς μπορεί να μαθευτεί. Θα κουβεντιαστεί το πράμα. Τέτοιος δίσκος δεν γίνεται συχνά στα Γιάννενα. Έχει παντού το αφτί ο Τύραννος, κι αν μαθευτεί πως είπα ψέμα στον Γιουσούφη... Θα τον παραγγείλω εγώ σ'ένα παιδί δικό μου. Μαθητευόμενο ακόμα.

-Μαθητευόμενος; Απόρησαν οι άλλοι.

-Ναι, μα χρυσοχέρη και μαρακλή. Αυτό μετράει. Πριν απ'όλα το μεράκι.

-Κάνε όπως ξέρεις κυρ Γούσιο, τόνισαν οι άλλοι καθώς σηκώνονταν να φύγουν. Και στο κάτω- κάτω τη δουλειά θα την τελειώσει ο μαστρο-Θανάσης. Ότι κουσουρί κι

αν έχει ο δίσκος, η σφυριά του Καλαρρυτινού θα το διορθώσει και θα το κάνει στολίδι.

Όταν πιάσαν οι βροχές, όταν προχώρησε το χινόπωρο, ο Θανάσης ο Τσιμούρης κατέβηκε με τη φαμίλια του στα Γιάννενα. Το ίδιο βράδυ οι πέντε προεστοί πήγαν στο σπίτι του. Κάτω από το πανωφόρι του ο ένας βαστούσε το βαρύ σκαλισμένο δίσκο.

-Δόξα τω Θεώ, του είπαν. Τώρα, το ψέμα που αναγκαστήκαμε να πούμε, δεν είναι πια επικίνδυνο. Ήρθες κι έφερες το δίσκο που σου παραγγείλαμε για τον Πασιά! Απομένει όμως να του δώσεις κάμποσες σφυριές, να γίνει τέλειος και να μπορούμε σ'αλήθεια να πούμε πως εσύ τον έφτιασες.

Δεν βιάστηκε ο μαστρο-Θανάσης. Πρόσταξε να τους φιλέψουν καφέ, γλυκό και ποτό, τους ρώτησε για τους δικούς τους, για τα βάσανα που παίδευαν τα σκλαβωμένα, τα κατακαημένα Γιάννενα. Κι ύστερα έβαλε τα γυαλάκια του και πήρε στα χέρια του το δίσκο. Τον κοίταξε με προσοχή. Τον βάστηξε με τεντωμένους τους βραχίονες για να τον δει από μακριά ολάκερον. Τον έφερε κοντά, κοίταξε γύρω γύρω τις λεπτομέρειες μία-μία. Δε μιλού-

Αποψη των Ιωαννίνων από το νησί της λίμνης. Χαλκογραφία των C.R. Cockrell (σχέδιο) και J. Smith (χρόαξη), 1820.

Ο τεχνίτης και ο τύραννος

σε. Οι άλλοι παρακολουθούσαν με κάποια ανησυχία. Έκοψε τη σιωπή ο κυρ Γάκης λέγοντας:

-Δε διορθώνεται, μαστρο-Θανάση;
-Ποιος τον έφτιαξε; Ρώτησε ο Τσιμούρης.
-Δεν τον ξέρεις, αποκρίθηκε ο κυρ Γούσιος. Τον έφτιαξε ένας δικός μου, ένας νέος, μερακλής. Μαθητευόμενος ακόμα.
-Μαθητευόμενος; Απόρησε ο Τσιμούρης
-Δε διορθώνεται; Ξαναρώτησε ανήσυχος ο κυρ Γάκης.

-Κοιτάζοντας πάντα το δίσκο, ο άλλος αποκρίθηκε:

-Δεν έχει ανάγκη από διόρθωμα. Είναι τέλειο κομμάτι. Όμορφο. Πολύ όμορφο. Δεν έχει ματαγίνει τέτοιος δίσκος στα μέρη μας. Μπορείτε άφοβα να τον δώσετε στον Τύραννο.

Ανάσαναν με ανακούφιση οι πέντε προεστοί. Πιο ελεύθερα ανάσανε ο κυρ Γούσιος. Αυτός, βλέπεις, είχε πάρει την ευθύνη να δώσει την παραγγελία σε πρωτάρη. Μόλα αυτά, όμως, είπε:

-Όπως και νάναι μαστρο-Θανάση, στον Πασιά είχαμε πει πως εσύ θα τον φτιάσεις. Αν ρωτήσει, δεν μπορούμε να μολογήσουμε πως το δίσκο τον έφτιασε ένας

αγνωστος μαθητευόμενος. Δυνατό και να θυμάσαι. Κάνε μας λοιπόν τη χάρη να δώσεις μερικές σφυριές, όπου εσύ το κρίνεις πρεπούμενο. Έτσι θα μπορούμε, χωρίς ο λόγος μας νάναι πέρα για πέρα ψέμα, να πούμε πως δικό σου έργο είναι. Εξακολουθούσε να κοιτάει το βαρύ ασημικό ο πρωτομάστορας της Ηπείρου. Το κοιτούσε δεξιά, το κοιτούσε αριστερά, μελετούσε τα χερούλια του.

-Δεν χρειάζεται δικές μου σφυριές, είπε. Με σεβασμό, αλλά πειστικά, πολύ πειστικά, επέμειναν οι άλλοι. Ευγενικά αλλά σταθερά αρνιόνταν ο Θανάσης ο Τσιμούρης. Στο τέλος, μπροστά στην επιμονή τους, είπε:

-Στοιχίζουν ακριβά αυτές οι σφυριές. Είχε τάχα ένα αδιόρατο χαμόγελο, καθώς έλεγε αυτά τα λόγια; Δύσκολο ήταν να το πεις. Προθυμοποιήθηκαν οι άλλοι.

-Όσα-όσα, είπαν, μιλώντας όλοι μαζί. Τους έκανε νόημα να σωπάσουν και σοβαρά, αργά, είπε:

-Μια λύρα τη σφυριά.

Κοιτάχτηκαν οι προεστοί.

Δεν είχε ξανακουστεί τέτοιο πράμα. Λίγα ήταν τα μηνιάτικα που περνούσαν τις

τρεις χρυσές λίρες Τουρκίας. Με τόσον παρά, αγόραζες πολλή πραμμάτεια. Τι είχε πάθει ο πρωτομάστορας; Κοιτούσε να εκμεταλλευτεί την ανάγκη τους; Και φαινόταν να μιλάει σοβαρά. Και να, που αυτή την εντύπωση την τόνωνε, λέγοντας: -Είναι ακριβα, το ξέρω και σας τόπα. Αλλά σας είπα κιάλας πως δε χρειάζεται τίποτα ο δίσκος. Εσείς επιμένετε. Αφού επιμένετε, θα πληρώσετε.

Του αποκρίθηκε ο κυρ Γούσιος.

-Άκου κυρ Θανάση. Κι εμείς, όπως όλοι οι πατριώτες μας, ψωμί κι ελιά τρώμε και το κρέας το λιμπιζόμαστε. Μα οικονομία και δουλειά και τιμή και δουλειά, τα κεμέρια μας βαστούν κι ανάγκη έχουμε. Θα πληρώσουμε. Μα επειδή είναι πολύ μεγάλη η τιμή, πριν πιάσεις το σφυρί και το καλέμι, βάλε το χέρι στην καρδιά σου και ζύγισε με οικονομία τις σφυριές σου. Πότε να ρθούμε να πάρουμε το δίσκο;

-Τώρα θα σας πω, είπε ο Τσιμούρης, καθώς σηκωνόταν.

Βγήκε απ'τον καλόν οντά, όπου τους είχε δεχτεί, γύρισε βαστώντας το κουτί όπου είχε τα εργαλεία του. Κοίταξε πολύ προ-

Ιωάννινα, Χαλκογραφία των Stanfield (σχέδιο) και Finden (χάραξη), 1832.

Ο τεχνίτης και ο τύραννος

σεκτικά το δίσκο, έδωσε κάπου μία ελαφριά σφυριά και τους είπε:

-Τελείωσα. Αφού είναι ανάγκη, ας πείτε πως εγώ το έκανα τούτο το ασημικό.

-Μαστρο-Θανάση... άρχισε να λέει συγκινημένος ο κυρ Γούσιος.

Τον έκοψε όμως ο πρωτομάστορας, σηκώθηκε και είπε:

-Τώρα φίλοι, η δουλειά σας έγινε. Δώστε μου τον κόπο μου, τη μία λίρα, για να μη νομίσете πως δε με πληρώσατε. Γιατί με πληρώνετε ΟΣΟ και ΟΠΩΣ πρέπει. Κατά τα άλλα όμως να με συμπαθάτε. Είμαι πολύ κουρασμένος και πρέπει να πάω να πλαγιάσω.

Στο Κάστρο, κατά το νότο, ήταν το τζαμί του Ασλάν Πασά, το χτισμένο το 1612 σαν τρόπαιο για την καταστολή της επαναστάσεως του Μητροπολίτη Διονυσίου Τρίκκης, που τον έλεγαν και Σκυλόσοφο. Εκεί κοντά, σε ένα από τα ψηλότερα σημεία του Κάστρου, ήταν το σεράϊ του Αλή Πασά. Ήταν σεράϊ μεγάλο, είχε ωραίες καμάρες στο ισόγειο, μεγάλα τζαμλίκια στο ανώγι. Από κει έβλεπες τη λίμνη σε όλο σχεδόν το μήκος της, έβλεπες στο βάθος τον κάμπο των Ιωαννίνων, έβλεπες δεξιά την πόλη.

Από το μεγάλο πλάτωμα που ήταν μπρος και πίσω από το σεράϊ, ξεκινούσαν δύο τρεις δρόμοι, που σ' έφερναν σε όποιο μέρος του μεγάλου κάστρου ήθελες. Ο ένας δρόμος, στρωμένος με καλό καλντερίμι, έκανε μία κύκλα και σ'έβγαζε χαμηλά, εκεί που ήταν στάβλοι και γιατάκια

για τους Σουφαρίδες(5) του Αλή. Εκεί ήταν και η νότια πύλη του κάστρου, που έβγαζε απάνω στα νερά της λίμνης(6). Από αυτή την πύλη έβγαине ο Αλής σαν ήθελε να πάει με βάρκα να χουζουρέψει απάνω στα κατακάθαρα νερά της γαλάζιας λίμνης.

Από αυτήν την πύλη, σχεδόν κάθε μεσημέρι, έβγαине ο Γιουσούφ-Μπας-Τσαούσης. Έπαιρνε μία βάρκα-όχι βέβαια τη μεγάλη με τους πολλούς κωπηλάτες- κι έβγαине απέναντι στη στεριά να πει κάτω από τα πλατάνια τα σερμπέτια του και να τραβήξει το ναργιλέ του.

Εκεί πήγαν να τον θρουν την άλλη μέρα οι πέντε προεστοί. Ο δίσκος ήταν τυλιγμένος στην πιο μαλακή τούχα που γινόταν να βρεθεί στην αγορά, το δέμα ήταν δεμένο με γιορντάνι, όπου πολύχρωμες μεταξωτές κλωστές ήταν περίτεχνα πλεγμένες με χοντρή χρυσοκλωστή. Κάτω από το πανωφόρι του, ο ένας βαστούσε το βαρύ σκαλισμένο δίσκο. Έβγαλε ο Γιουσούφης το μαρκούτσι του ναργιλέ του από τα χοντρά του χείλια και γελαστός είπε:

Συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος

Παραπομπές:

- (1) επιλοχίας του Αλή Πασά
- (2) ηπειρώτικο υποκοριστικό του Γεωργίου
- (3) σκύλε
- (4) πολύ φαρδιά πέτσινα ζωνάρια με θήκες για τα χρήματα
- (5) ιππείς
- (6) σήμερα το μέρος αυτό έχει πλατιά επικωματωθεί
- (7) για τα σκυλιά, τους άπιστους

Ο Αλή Πασάς στη λίμνη των Ιωαννίνων.
Λιθογραφία του L. Dupré (σχέδιο) και C. Motte (χάραξη), 1819.

κυρά Φροσύνη

Συνέχεια από τη σελίδα 7

φίλες της και μερικές Τουρκάλες, διαβόητες μεν όλες για την ομορφιά τους, πλην όμως θεωρούμενες «επιλήψιμης διαγωγής» από αυτόν τον «βράχο της ηθικής». Κατά διαταγή του οι νεαρές γυναίκες ρίχτηκαν στα μπουντρούμια του και τη νύκτα της 11ης Ιανουαρίου 1801 οι άνθρωποί του, αφού τις έκλεισαν σε σακιά μαζί με πέτρες, τις φόρτωσαν σε βάρκες κι απομακρύνθηκαν για να τις πνίξουν στα βαθιά νερά της λίμνης, που άνοιξε ισάριθμες φορές την σκοτεινή αγκαλιά της για να τις δεχτεί.

Πάγωσαν τα Γιάννενα. Δεν υπήρχε τρόπος να παρηγορηθούν για τη φριχτή πράξη.

«Να 'ταν οι πέτρες ζάχαρη, να ρίχναμε στη λίμνη, για να γλυκάνει το νερό για την κυρά Φροσύνη. Αχ, Φροσύνη παινεμένη, μες στη λίμνη ξαπλωμένη!»

Μέγας θρήνος απλώθηκε στην πόλη.

«Φροσύνη, σε κλαίει το σπίτι σου, σε κλαίει τα παιδιά σου, Σε κλαίν όλα τα Γιάννενα, κλαίει την ομορφιά σου. Αχ, Φροσύνη πέροδικά μου, Μόκαψες τα σωθικά μου!»

Το σπίτι της Κυρά Φροσύνης κλείστηκε, τα υπάρχοντά της δημεύτηκαν και τα δύο μικρά παιδιά της εγκαταλείφθηκαν στο δρόμο, απ' όπου τα περισυνέλεξε ο Μητροπολίτης Γαβριήλ. Τα πτώματα των θυμάτων εκβράστηκαν στην ακτή και ετάφησαν, αλλά η λίμνη ακόμη μέχρι σήμερα φυλάει μυστικά τα γεγονότα εκείνης της βραδιάς.

Στο λαϊκό αίσθημα η Κυρά Φροσύνη δεν έπαψε να συμβολίζει την ελληνική ψυχή και την προσπάθειά της να ελευθερώνεται από ανεπιθύμητους «ενηγκαλισμούς». Εξάλλου, εκτός από τη λαϊκή Μούσα, πολλοί ποιητές και λογοτέχνες ύμνησαν την αδικοχημένη αρχοντοπούλα και τις άλλες Γιαννιώτισσες.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ... ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ... και ΑΛΛΑ ΝΕΑ

ΓΑΜΟΙ

Η δις Ανθή Κέλλα, θυγατέρα της Διονυσίας Α. Φασούλα από τα Φάρσαλα, νυμφεύθηκε τον κ. Νεκτάριο Δημακόπουλο.

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Η Ινές Σπ. Φασούλα, ετών 76, στη Λάρισα
- Ο Δημήτρης Κ. Ζάγκλης, ετών 59, στην Αθήνα
- Ο Σωτήρης Σόλτας, ετών 90, στη Λάρισα
- Ο Απόστολος Ζώγκος, ετών 88, στην Αθήνα
- Ο Δημήτρης Αλ. Τζομάκας, ετών 71, στα Γιάννενα

Σωτήριος Σόλτας

Στις 15 Φεβρουαρίου έφυγε από τη ζωή πλήρης ημερών ο Επίτιμος Γενικός Διευθυντής Δασών Σωτήρης Σόλτας, σύζυγος της Καλαρρυτινής Αγγελικής Αθ. Φασούλα. Ο άξιος δασάρχης, πάντοτε εργατικός, προσηνής και έντιμος, κατόρθωσε να πραγματοποιήσει και πολλά όνειρα των Καλαρρυτινών ως Επιθεωρητής Δασών Θεσσαλίας και κυρίως να πρωτοστατήσει στην πρώτη διάνοιξη του δρόμου Θεσσαλίας-Μπάρου-Καλαρρυτινών. Αιώνια του η μνήμη.

ΝΕΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Σόλτα Αγγελική, Λάρισα • Μπελάλης Ορέστης, Μεσολόγγι
• Αθαμάνας Σωτήρης, Αθήνα • Κομπίλας Γρηγόριος, Ιωάννινα
• Χωριανόπουλος Παύλος, Αθήνα • Φασούλας Απόστολος, Φάρσαλα • Στούμπη Καλλιόπη, Αθήνα

■ Ο Σύλλογος των εν Αττική Καλαρρυτινών κατέθεσε αντί στεφάνου, στη μνήμη του μέλους του Δ.Σ. και Γραμματέα του Συλλόγου, Δημήτρη Κ. Ζάγκλη, που χάθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 2007, το ποσό των 100 ευρώ στο Σωματείο Το Χαμόγελο του Παιδιού.

Δημήτρης Ζάγκλης

Γεννήθηκε στους Καλαρρύτες τον Απρίλιο του 1948.

Τελείωσε το δημοτικό στο χωριό και μετά για να τελειώσει το γυμνάσιο, άρχισε τις περιπλανήσεις: Αθήνα-Παγώνιανη-Μέτσοβο. Μετά το γυμνάσιο πήγε στην Λάρισα, όπου σπούδασε σε ιδιωτική σχολή εργοδηγός βοηθός-χημικός, δουλεύοντας παράλληλα σαν γκαρσόνι στο φρούριο. Όταν απολύθηκε από το στρατό το 1973, βρήκε δουλειά στη Unilever. Το 1976 γνωρίστηκε με την μετέπειτα σύζυγό του Χρυσούλα, με την οποία παντρεύτηκε το 1978. Απόκτησαν δύο γιούς, τον Κώστα και τον Αριστείδη. Το 2003 έφυγε από την Unilever και δούλεψε περιστασιακά σε μικρότερες εταιρείες. Τα δυο τελευταία χρόνια εργαζόταν στα Οινόφυτα σε εταιρεία κατασκευής απορρυπαντικών.

Ο Δημήτρης Ζάγκλης ενδιαφερόταν ταυτόχρονα για τα κοινά και υπήρξε πάντα πρόθυμος υποστηρικτής της ανάπτυξης των Καλαρρυτινών. Ήταν ήπιος, φιλικός και συνεργάσιμος. Υπήρξε μέλος και γραμματέας του Συλλόγου των εν Αττική Καλαρρυτινών μέχρι το τέλος της ζωής του, στις 12 Φεβρουαρίου 2007.

■ Ο Σύλλογος των εν Αττική Καλαρρυτινών κατέθεσε αντί στεφάνου, στη μνήμη του ιδρυτικού μέλους του και τέως προέδρου του Δ.Σ. του Συλλόγου, Αποστόλου Ζώγκου, το ποσόν των 100 ευρώ για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Καλαρρυτινών.

Αποστόλης Ζώγκος

Αρχές Μαρτίου και λίγες εβδομάδες μετά τον Δημήτρη Ζάγκλη, άλλη μια απώλεια για την μικρή παροικία των Καλαρρυτινών στην Αθήνα. Ο Αποστόλης Ζώγκος, πλήρης ημερών αυτός, έφυγε ήσυχος από τη ζωή, όπως ήσυχος έζησε.

Ο Αποστόλης ήταν ευγενικός, δραστήριος, γεμάτος αισθήματα που εξέφραζε με τα ποιήματα και τα γραπτά του. Άνθρωπος χαριτωμένος, πολυμαθής και χειμαρρώδης, με κινήσεις ζωηρές, δυνατή φωνή, με χιούμορ και σοφία, ξεχώρισε ανάμεσα σε πολλούς.

Τον θυμάμαι σε προηγούμενα χρόνια, που ανέβαινε μόνος του στο χωριό και έμενε ολόκληρα καλοκαίρια. Το σπίτι του νοικοκυρεμένο, τακτικό, στρωμένο με οικογενειακά υφαντά και ο ίδιος στην πλατεία με την τραγιάσκα, τη γκλίτσα στο χέρι έτοιμος για μια καλή συζήτηση...

Σε κάποια εκδρομή του συλλόγου στο χωριό φιλοξένησε μερι-

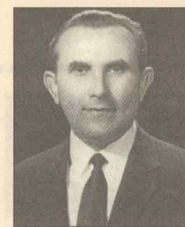
κούς εκδρομείς, που ή δεν είχαν σπίτι ή δεν το άνοιξαν για τις 3 μόνο μέρες που έμειναν. Ο Τόλης, λοιπόν, είχε μαγειρέψει σούπα και μας περίμενε μέσα στα μεσάνυχτα στην πλατεία, κάτω από βροχή, για να μας πάει στο σπίτι του. Εκεί, μας περίμενε το σπίτι ζεστό, τα κρεβάτια στρωμένα, η σούπα σερβιρισμένη στο τραπέζι και κούπες καυτό τσάι του βουνού για να μας ζεστάνουν. Φιλόξενος, ευγενικός, ένας ευπατρίδης Καλαρρυτινός που πάντα με αγάπη και εκτίμηση θα θυμόμαστε.

Τα τελευταία χρόνια, γέροντας πλέον είχε αποσυρθεί. Δεν ερχόταν στις συνελεύσεις και στις συγκεντρώσεις του συλλόγου, μάθαινε τα νέα του χωριού από την αδερφή του, την αγαπητή Μαργαρίτα, που του συμπαραστάθηκε μέχρι το τέλος.

Πάντα ενδιαφερόταν για την πρόοδο του χωριού, όπως και τότε που ήταν νέος και δραστήριο ιδρυτικό μέλος του συλλόγου των Αθηνών.

Θ. Μπ.

Ο αποχαιρετισμός της συντρόφου...

Ευθύμιος Κομπίλας

Ο αγαπητός φίλος της εφημερίδας μας συνταξιούχος δάσκαλος και ιστορικός κ. Γρηγόρης Ευθ. Κομπίλας μας έστειλε το αφιέρωμα που ο ίδιος συνέταξε στη μνήμη της συζύγου του Αικατερίνης, που έφυγε από τη ζωή πριν ένα χρόνο, στις 2 Φεβρουαρίου 2006.

Η Αικατερίνη Γρηγ. Κομπίλα ήταν, όπως και ο σύζυγός της, Παργινολάτρης ήδη από το 1960 και είχε την χαρά να παραβρεθεί στη βράβευση του από το Δήμο της Πάργας στις 25 Μαρτίου 2005 τόσο για τη μεγάλη του προσφορά στην Πάργα όσο και για το βιβλίο του για τον Κωνσταντίνο Κανάρη, γεννημένο στην Πάργα το 1790.

Η κηδεία της αείμνηστης Αικατερίνης Κομπίλα έλαβε χώρα στον ιερό ναό της Αγίας Παρασκευής των Χουλιαράδων Τζουμέρκων, πατρίδα του ζεύγους.

Ο επιθανάτιος αποχαιρετισμός έγινε από το σύζυγό της Γρηγόρη Κομπίλα και δημοσιεύεται εδώ, μετά από δική του παράκληση.

«Πολυαγαπημένη μου, αξέχαστη και αξιολάτρευτη Αικατερίνη, εύσωμη και πεντάμορφη καλλονή, το γένος Κων/νου Μασαλά και θυγατέρα της Λαμπρινής Γρηγορίου Μπενέκου.

Γεννήθηκε το 1920 στους Χουλιαράδες και σήμερα θα ήταν 85 χρονών. Ήταν το κορίτσι-θαύμα και το καμάρι των Χουλιαράδων! Από μικρή στο σχολείο, έζηπνη στα γράμματα και άριστη στα μαθήματα. Αλλά και πολύ εργατική σε όλες τις εργασίες που χρειάζονται για να ζήσει καλά μία οικογένεια στο χωριό. Σε όλες τις εκδηλώσεις και εκφάνσεις της ζωής της, πάντα πρώτη! Ακόμη και στο υφαντουργείο, που ιδρύθηκε στην τότε κοινότητα Χουλιαράδων, αυτή πάλι πρώτη μεταξύ των άλλων κοριτσιών, σαν δασκάλα.

Μερικοί συγγενείς μας Μασαλαίοι, Μπενεκαίοι και Κομπιλαίοι το 1939 στις 10 Δεκεμβρίου μας πάντρεψαν με προξενιά. Και με προτροπή των δύο αδελφών Χρίστου και Βασιλείου Σούλη, καθώς και Γεωργ. Γρ. Μπενέκου αγαπηθήκαμε και δημιουργήσαμε οικογένεια με παιδιά κι εγγόνια.

Η Αικατερίνη, ηρωίδα της δουλειάς, συνταξιούχος του Ο.Γ.Α., με βοήθησε πολύ και φτιάξαμε περιουσία δύο σπίτια, ένα στα Γιάννενα και το άλλο στους Χουλιαράδες. Τις αντιξοότητες της ζωής και τις μπόρες του πολέμου τις αντιμετωπίσαμε με υπομονή, με θάρρος και παλληκαριά, προπαντός η Αικατερίνη μου, αυτή η θαυμάσια γυναίκα μου! Γι' αυτό και την υπεραγαπούσα, γιατί είχε άπειρη αγάπη στα παιδιά μας και

προπαντός στα εγγόνια μας, που τα φύλαξε από τον καιρό που γεννήθηκαν έως την ημέρα που πέθανε, γιατί είχε σπάνιο ένστικτο μητρότητας. Τελευταία, ζούσαμε ευτυχισμένοι.

Όμως, βάσκανος μοίρα, στα γερατειά και οι δύο πέσαμε πολλές φορές, χτυπήσαμε άσχημα και αρρωστήσαμε. Βαρύτερα η Αικατερίνη, που έπαθε εγκεφαλικό και εισήχθηκε στο νοσοκομείο. Οι καλοί γιατροί μας της πρόσφεραν τις καλύτερες υπηρεσίες, με πολλά φάρμακα, πλην όμως δεν άντεξε και επήλθε το μοιραίο. Η δρυσ έπεσε και η γριά Τζαβέλλα, προς τάφον επείγεται... Γριά Τζαβέλλα, ώρα καλή!

Περίμενε, χρυσή μου, και γρήγορα θαρθώ κοντά σου. Το θαύτατο πένθος που με έπληξε, δεν πιστεύω να το αντέξω.

Ο καλός Θεός εύχομαι να μακαρίσει την ψυχή σου και να την αναπαύσει μεταξύ των Αγίων. Αιώνια σου η μνήμη, αιωνία η μνήμη, αιωνία η μνήμη αυτής.»

Αικατερίνη Κομπίλα

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ
του Προέδρου της Κοινότητας των Καλαρρυτινών
κ. Χρήστου Κοταρέλα

Σύντομα αρχίζουν εντός του οικισμού των Καλαρρυτινών οι εργασίες υπογειοποίησης του δικτύου της Δ.Ε.Η. καθώς κι εκείνου του εξωτερικού, κοινοτικού φωτισμού. Η Δ.Ε.Η. προκειμένου να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη εκτέλεση των εργασιών, ζήτησε την έγγραφη συναίνεση όλων των ιδιοκτητών οικιών στους Καλαρρύτες για τη μετατόπιση των μετρητών της (ρολογιών) στο εξωτερικό μέρος των τοίχων των ιδιοκτησιών.

Το κοινοτικό συμβούλιο Καλαρρυτινών, επειδή ήταν αδύνατο να επικοινωνήσει με όλους τους

ιδιοκτήτες οικιών στα στενά χρονικά περιθώρια, που έθετε η αρμόδια Υπηρεσία της Δ.Ε.Η., ανέλαβε την ευθύνη αυτής της συναίνεσης.

Σύμφωνα με αυτά και επειδή η Δ.Ε.Η. ουδεμία δικαιοδοσία επέμβασης έχει στις ιδιοκτησίες, θα κληθούν όλοι οι ιδιοκτήτες οικιών να μετατοπίσουν τα ρολόγια της Δ.Ε.Η. στο εξωτερικό μέρος των τοίχων των ιδιοκτησιών τους.

Η Δ.Ε.Η. θα αναλάβει την υποχρέωση της ηλεκτρικής σύνδεσης μέχρι το μετρητή της.

- Στο πρόγραμμα **Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Βόρειας & Κεντρικής Πίνδου**, εντάχθηκε το Δημοτικό Σχολείο Καλαρρυτινών για Εκθετήριο-Μουσείο με το ποσό των 400.000 ευρώ.

ΝΕΟ ΣΦΑΓΕΙΟ
ΣΤΑ ΠΡΑΜΑΝΤΑ

για την εξυπηρέτηση
της περιοχής μας

Ιδρύθηκε νέα διαδημοτική επιχείρηση σφαγείων με έδρα τα Πράμαντα, που εξυπηρετεί την ευρύτερη περιοχή μας και στην οποία συμμετέχουν οι Δήμοι Τζουμέρκων, Πραμάντων και οι Κοινότητες Καλαρρυτινών, Συρράκου και Μαρτσουκίου. Το έργο αυτό βοηθά όχι μόνο τους ντόπιους κτηνοτρόφους, αλλά και τον πληθυσμό της περιοχής.

Γράφτηκε... Λέχθηκε...

ΙΟΑΝΝΙΝΑ
magazine

Αφιέρωμα στην περιοχή των Ιωαννίνων
ΖΑΓΟΡΙΑ • ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ • ΜΕΤΣΟΒΟ • ΖΙΤΣΑ • ΛΙΜΝΗ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑ

Σε ειδικό τεύχος 210 σελίδων το περιοδικό περιγράφει τόπους ονειρεμένους, γύρω από τα Γιάννενα. Ανάμεσά τους οι Καλαρρύτες, η «αετοφωλιά της ορθοδοξίας», «το ορεινό πετράδι», όπως τη χαρακτηρίζει ο συγγραφέας και φωτογράφος Ηρακλής Μήλας.

«Ακριβοθώρητο κόσμημα με 23 γεφύρια και 7 ξωκλήσια, που αποτελούν τα πετράδια ενός δακτυλιδιού, που υπόσχεται να σας δέσει με μάγισσα παντοτινά.»

«Στα 1200 μ. υψόμετρο, στην πλαγιά που λέγεται Πουλιάννα, στέκουν περήφανοι οι Καλαρρύτες και διαφεντεύουν την πανέμορφη όσο και απόκρημνη χαράδρα του Χρούσια ποταμού. Η διάβαση του υπέροχου μονοπατιού που ανεβοκατεβαίνει τις απότομες πλαγιές, περνά πάνω από τον ορμητικό παραπόταμο του Άραχθου και οδηγεί στο Συρράκο, είναι μόνο μια από τις πολλές εκπλήξεις που σας επιφυλάσσει αυτό το ιστορικό και πανέμορφο χωριό που έχει ανακηρυχθεί διατηρητέος οικισμός από το 1975.

«Μόλις αφήσετε το αυτοκίνητο έξω από το χωριό και διαβείτε τα νοητά όρια του οικισμού, μπαίνετε σε μία «μηχανή του χρόνου». Στα καλντερίμια, οι παλιές «φαγωμένες» πέτρες έχουν χορταριάσει και στα κτήρια οι ρυτίδες κάνουν την εμφάνισή τους, αλλά το «ηθικό» παραμένει «ακμαϊότατο». Η ηχητική υπόκρουση δεν θα μπορούσε να είναι καλύτερη. Τρεχούμενα νερά, μικροί καταρράκτες και πηγές ξεπερνούν κάθε new age μουσικό κατασκευάσμα και σας προετοιμάζουν για διαλογισμό βουκολικού τύπου. Γιατί δεν μπορεί, κάπου θα ακουστεί και ένα κουδούνι να συνοδεύει το θέλασμα του φέροντος προβάτου και θα σας θυμίσει ότι για αιώνες η οικονομική ευημερία των Καλαρρυτιών ήταν συνδεδεμένη με την κτηνοτροφία και απορρέουσες βιοτεχνικές ενασχολήσεις, όπως η κατασκευή καπών.

«Οι Καλαρρυτινοί, όπως και άλλοι Βλάχοι, άνθρωποι καπάτσοι σε ό,τι καταπνάνονται δεν περιορίστηκαν σε αυτά. Οργάνωσαν σύστημα μεταφορών, ολόκληρα караβάνια, τους «κυρατζήδες» και έπειτα εξαπλώθηκαν και πέρα από τη θάλασσα. Έτσι εξηγείται και ο επιβλητικός ναός του προστάτη των ναυτικών, Αγίου Νικολάου, σε περίοπτη θέση μέσα στο χωριό.

«Η οικονομική ανάπτυξη φτάνει στο αποκορύφωμά της στα τέλη του 18ου αιώνα. Είναι η εποχή κατά την οποία πολλοί Καλαρρυτινοί ανοίγουν εμπορικούς οίκους στο εξωτερικό. Παράλληλα κυριαρχούν στην εμπορική ζωή των Ιωαννίνων. Εκεί που πραγματικά διέπρεψαν, ωστόσο, ήταν στην ασημορυγία. Αφού έμαθαν την τέχνη από τους γιαννιώτες μάστορες, τους έφτασαν και σε κάποιες περιπτώσεις τους ξεπέρασαν, αποκτώντας διεθνή φήμη.(...)»

«Η ευμάρεια έφερε την πολιτιστική ανάπτυξη, αλλά και την πληθυσμιακή «έκρηξη». Σύμφωνα με απογραφή του 1820 οι μόνιμοι κάτοικοι ανέρχονταν σε 3000, σε μία εποχή που άλλες κοινότητες εγκαταλείπονταν ομαδικά. Στις αρχές Ιουλίου του 1821 οι κοινότητες Καλαρρυτιών και Συρράκου επαναστατούν κατά των Τούρκων. Αυτοί καταστέλλουν βίαια την επανάσταση και καταστρέφουν ολοσχερώς τα δύο χωριά. Οι Καλαρρυτινοί παίρνουν μαζί τους ότι πολυτιμότερο μπορούν. Ούτε

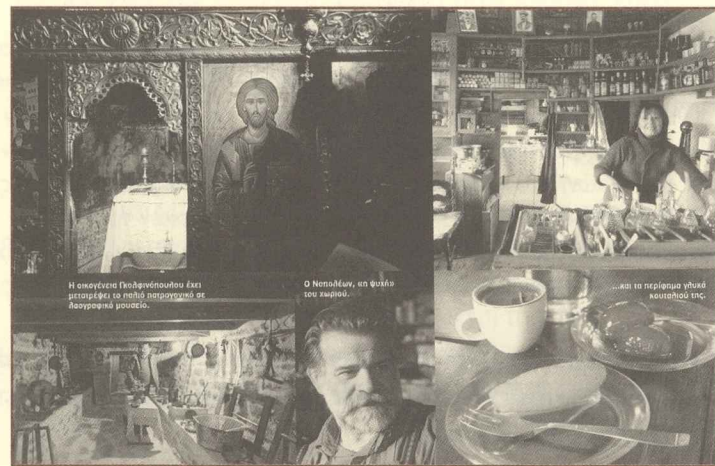
οι δύο διαταγές του 1822 και του 1826 για αμνησία στάθηκαν ικανές να κάνουν τους κατοίκους να επιστρέψουν. Στην απογραφή του 1831 μόλις 26 οικογένειες έμεναν στο χωριό. Πραγματική ανάκαμψη σημειώνεται από το 1870 και μετά. Πολλά από τα σημερινά σπίτια κτίζονται την τελευταία εικοσαετία του 19ου αι. Το 1881 απελευθερώνονται οι Καλαρρύτες, με το Χρούσια να αποτελεί το φυσικό σύνορο μεταξύ του Ελληνικού κράτους και της παραπαίουσας Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Έχουμε τότε το παράδοξο φαινόμενο: τα «δίδυμα» χωριά, που σε ευθεία γραμμή δεν απέχουν παραπάνω από λίγα χιλιόμετρα, να ανήκουν σε διαφορετικά κράτη μέχρι την απελευθέρωση του Συρράκου το 1912. Ακολουθούν δύο μεγάλα κύματα μετανάστευσης, το πρώτο στο μεσοπόλεμο και το δεύτερο μετά το τέλος του Εμφυλίου, που οδηγούν σε εντυπωσιακή συρρίκνωση του πληθυσμού, με τελευταίο θλιβερό «ορόσημο» το κλείσιμο του Δημοτικού Σχολείου το 1981.

«Σήμερα, οι λίγες δεκάδες κάτοικοι διατηρούν το χωριό ζωντανό, ενώ τα σαββατοκύριακα και το καλοκαίρι οι επισκέπτες του ξαναδίνουν την παλιά του αίγλη. Φτάνοντας στην πλατεία του χωριού, αξίζει να κάνετε μία στάση στο κατάστημα της κ. Κατερίνας Μουσαφίρη, όπου θα βρείτε εξαιρετικά είδη λαϊκής τέχνης, παλιά και καινούρια. Αν προχωρήσετε στα ενδότερα, θα δείτε το εσωτερικό ενός εξαιρετικού καλαρρυτικού σπιτιού, ένα πραγματικό λαογραφικό «μουσείο».

«Απαραίτητο κρίνεται το πέρασμα από το καφεπαντοπωλείο-οβελιστήριο «Άκανθος» για ένα καφέ, φαγητό ή για τα καλύτερα γλυκά του κουταλιού, που έχετε δοκιμάσει ποτέ. Ο Ναπολέων Ζάγκλης και η σύζυγός του, Λαμπρινή, αποτελούν την «ψυχή» του χωριού, από τότε που αποφάσισαν να εγκαταλείψουν την τρέλα της μεγαλούπολης και να επιστρέψουν στην πατρογονική εστία. (...)»

Και τέλος, κλείνει το αφιέρωμα με το μοναστήρι της Κηπίνας:

«Μέσα σε ένα τοπίο άγριας ομορφιάς, κτισμένο σε μία κατακόρυφη πλαγιά πάνω από το Καλαρρυτικό φαράγγι, αυτό το μοναστήρι με την ιδιότυπη αρχιτεκτονική, αποδεικνύει από το 1212 ότι η πίστη «κινεί βουνά». Πέραστε τη μικρή κρεμαστή γέφυρα, που είναι κινητή, καθώς λειτουργούσε αποτρεπτικά για ενδεχόμενους εισβολείς, και επισκεφτείτε το χώρο υποδοχής, τα τέσσερα κελιά και κυρίως το καθολικό της μονής, το οποίο βρίσκεται σε επίμηκες σπήλαιο με το εσωτερικό του κατάγραφο με τοιχογραφίες του 18ου αι. Ρίξτε μία τελευταία ματιά από τα παράθυρα στο τραχύ αλλά πανέμορφο τζουμερκιώτικο τοπίο κρατήστε αυτή για τελευταία εικόνα στο πλούσιο άλμπουμ των αναμνήσεων που θα σας προσφέρουν οι Καλαρρύτες.»

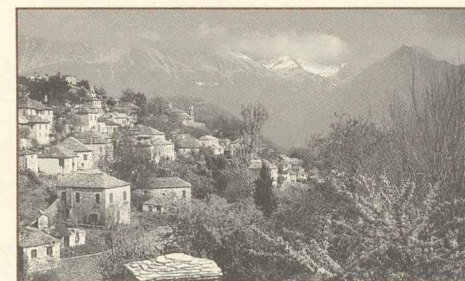
Γράφτηκε... Λέχθηκε...

Πέτρινο στολίδι

Αναφορά στους Καλαρρύτες έκαναν δύο ένθετα του κυριακάτικου τύπου, ο Ταχυδρόμος από το Βήμα της Κυριακής και η Ειδική Έκδοση του Τύπου της Κυριακής. Από το πρώτο αφιέρωμα παραθέτουμε το κείμενο:

ΠΕΤΡΙΝΟ ΣΤΟΛΙΔΙ

«Ο χρόνος δεν κυλάει παντού το ίδιο και έχει αγγίξει ελάχιστα αυτό το πέτρινο στολίδι με τη λαμπρή ιστορία. Γαντζωμένο στους πρόποδες του βουνού Περιστερί, στα 1.200 μέτρα, ξετυλίγει τη δική του αφήγηση με τα καλοδιατηρημένα πέτρινα σπίτια, τις είκοσι περίτεχνες βρύσες, τα είκοσι τρία γεφύρια και τα επτά ξωκλήσια. Μία αφήγηση που οφείλεις να ακούσεις. Θυμίζει την εποχή όπου το χωριό ήκμαζε πολιτιστικά και οικονομικά και ήταν η κοιτίδα της ηπειρώτικης αργυροχρυσοχοίας. Είναι άλλωστε γνωστή η «ιστορία» πως οι Καλαρρυτινοί πετάλωσαν τον ασημένιο ψύλλο (σε φυσικό μέγεθος!) που τους έστειλαν οι αργυροχόοι του Αλή Πασά! Αυτή όμως δεν ήταν η μοναδική ασχολία των κατοίκων. Ανήσυχτοι έμποροι ανέπτυξαν ένα δίκτυο για τη διακίνηση των προϊόντων και έκαναν γνωστό το χωριό μέχρι την άκρη της Ευρώπης. Μετά την επανάσταση του 1821, οι Καλαρρύτες, μαζί με το Συρράκο απέναντι, πυρπολήθηκαν

και εγκαταλείφθηκαν ... ευτυχώς! Γιατί παρέμειναν ένα από τα καλύτερα διατηρημένα αρχιτεκτονικά σύνολα της Ελλάδας. Στον 21ο αιώνα είναι σίγουρο πως θα ζήσουν μία δεύτερη νεότητα.

Αξίζει να δείτε στην περιοχή

-Τις όμορφες κατοικίες του 18ου και 19ου αιώνα και τις εκκλησίες του Αγίου Νικολάου και της Αγίας Τριάδας.

-Τη «μετέωρη» Μονή Κηπίνας, σπουδαίο βυζαντινό μοναστήρι του 1212, που βρίσκεται στο φαράγγι του Καλαρρυτικού ποταμού.

-Να ακολουθήσετε το μονοπάτι που ενώνει τους Καλαρρύτες με το Συρράκο πάνω από τη ρεματιά του Χρούσια. Θα σας πάρει μόλις μιάμιση ώρα.»

Το αφιέρωμα συνεχίζεται, δίνοντας πρακτικές πληροφορίες για τον τρόπο άφιξης του επισκέπτη στο χωριό, τις δυνατότητες διαμονής στους ξενώνες και εστίασης.

Στο άρθρο του Τύπου της Κυριακής, που είναι

αφιερωμένο στα Ιωάννινα και στα γύρω ορεινά χωριά τους, αναφέρονται όλα τα αξιόλογα χωριά της περιοχής αυτής μεταξύ αυτών οι Καλαρρύτες και το Συρράκο.

«Οι Καλαρρυτινοί ήταν φημισμένοι στην τέχνη της αργυροχοίας, για πολλούς οι καλύτεροι της Ηπείρου. Κατασκεύαζαν ασημένια κοσμήματα, λαβές από σπαθιά και μαχαίρια, λειτουργικά σκεύη και άλλα εντυπωσιακής τέχνης αντικείμενα.

Αργότερα, το 1821, όταν τα τουρκικά στρατεύματα κατέστρεψαν το χωριό τους, οι Καλαρρυτινοί εγκαταστάθηκαν στα Ιόνια νησιά και κυρίως στη Ζάκυνθο, όπου αναδείχθηκαν σπουδαίοι μάστοροι του ασημιού. Τεχνίτες, όπως ο Αθανάσιος Τζημούρης και ο Διαμαντής Μπάφας, αφομοιώνοντας στοιχεία από την τέχνη της Δύσης, δημιούργησαν μερικά από τα αριστουργήματα της νεοελληνικής μικροτεχνίας, όπως η λάρνακα του Αγίου Διονυσίου στον ομώνυμο ναό της Ζακύνθου.

Σήμερα τα δύο χωριά είναι δύο μικρά αριστουργήματα της τέχνης της πέτρας. Τα παλιά σπίτια έχουν αναστηλωθεί, τα πέτρινα καλντερίμια έχουν ξαναφτιαχτεί και οι λίγοι, αλλά πολύ φιλόξενοι κάτοικοι τους υποδέχονται τους επισκέπτες, που φθάνουν ως εκεί για να γνωρίσουν από κοντά τη μεγάλη και ενδιαφέρουσα ιστορία και παράδοσή τους.»

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΟ ΧΡΟΥΣΙΑ!

Επισκεφτήκαμε με μεγάλη παρέα τον πρόσφατα αναστηλωμένο νερόμυλο της Κουιάσας. Το έργο έγινε σωστά και το κτίσμα σώθηκε. Οι επισκέπτες κατεβαίνουν στο ποτάμι, περνώντας από το δρομάκι που ανοίχτηκε αναγκαστικά, λόγω των έργων και φθάνουν σε μία μικρή σιδερένια γέφυρα. Οπωσδήποτε θα προτιμούσαμε να είχε χτιστεί στη θέση της ένα παραδοσιακό πέτρινο γεφύρι, αλλά γνωρίζουμε, ότι κάτι τέτοιο απέχει πολύ από την σημερινή πραγματικότητα! Ας είναι. Αλλού θέλουμε να σταθούμε. Ο χώρος γύρω από τον αναστηλωμένο νερόμυλο θυμίζει χωματερή! Εγκαταλειμμένες παλέτες, σάκοι από τσιμέντο, άλλοι μισοβυθισμένοι στο χώμα ή στο αμμοχάλικο, άλλοι γαντζωμένοι στα γύρω δέντρα. Παντού χρωματιστές πλαστικές σακούλες, ποτηράκια από καφέ, τενεκεδένια κουτιά αναψυκτικών, πλαστικά καλαμάκια, χαρτομάντιλα, όλα τα χειροπιαστά δείγματα της ανθρώπινης αδιαφορίας για το φυσικό περιβάλλον. Τα συνεργεία

που έκαναν τις εργασίες δεν ενδιαφέρθηκαν για τα μπάζα που άφησαν πίσω. Οι επισκέπτες που τα βλέπουν, παίρνουν κι αυτοί το μήνυμα του «δε βαριέσαι» και προσθέτουν κι άλλα σκουπίδια. Τριγύρω, αλλά και πιο πέρα, περσίστα σπασμένα κλαδιά εμποδίζουν το πέρασμα ή βρίσκονται θαμμένα κάτω από μπάζα. Ο υποβαθμισμένος περιβάλλοντας χώρος αναίρει όλο το έργο. Είναι καιρός να αντιληφθούμε όλοι, πως μία τέτοια κατάσταση δεν μπορεί να συνεχιστεί. Εάν η Κοινότητα αδυνατεί να βρει ανθρώπους, ας οριστεί μία ημέρα καθαριότητας του χωριού, όπου οι σύλλογοι θα μαζεύουν τα μέλη τους για εθελοντική εργασία καθαριότητας. Δεν είναι δυνατόν να ζητάμε να γίνουν έργα και ταυτόχρονα να καταστρέφουμε ό,τι αγγίζουμε! Δεν μπορεί τα σημεία ενδιαφέροντος για τους επισκέπτες να δείχνουν τριτοκοσμικά. Εάν είναι έτσι, ας αφήσουμε την «ανάπτυξη» για αργότερα!

I.K.K.

Η ξενιτιά και η γυναίκα, στο δημοτικό τραγούδι

Μαλαματένιος αργαλειός κι ελεφαντένιο χτένι.
Κι ένα κορμί αγγελικό κάθεται και γυφαίνει.
Πραγματευτής edιάβαινε στο Μαύρο του καβάλα.
Κοντοκρατάει το Μαύρο του και τήνε χαιρετάει.
-Καλή σου μέρα, κόρη μου. Καλώς τον ξένο που ρθε.
-Κόρη, για δεν παντρεύεσαι, δεν παίρνεις παλληκάρι;
-Κάλλιο να σκάσει ο Μαύρος σου, παρά το λόγο που πες!
Άντρα χω γω στην ξενιτιά και δέκα χρόνους λείπει,
Ακόμα δυό τον καρτερώ, στους τρεις αν δεν ερθεί τα μαύρα θα φορέσω.
-Κόρη μ' απέθανε άντρας σου εδώ και πέντε χρόνους,
Κι εγώ του δάνεισα πανί, μου πε να μου το δώσεις,
Εγώ κερί του δάνεισα, μου πε να με πλερώσεις,
Εγώ φιλί του δάνεισα, μου πε να μου το δώσεις.
-Πανί, κερί αν του δάνεισες, εγώ θα σου το δώσω,
Και το φιλί αν του δάνεισες, αυτός να σου το δώσει.
-Κόρη, εγώ είμαι ο άντρας σου, εγώ είμαι κι ο καλός σου.
-Αν είσαι συ ο άντρας μου, αν είσ'εσύ ο ίδιος,
Πες τα σημάδια του σπιτιού και τότες να πιστέψω.
Έχεις μηλιά στην πόρτα σου, μηλιά μες' στην αυλή σου,
Έχεις και χρυσομάντηλο μέσα στην κάμαρή σου.

